

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**IDEALISMIA VAI REAALIPOLITIIKKA - Terrorismin vaikutus
Euroopan unionin sekä Iso-Britannian uhkamalleihin**

Pro Gradu-tutkimus

Yliluutnantti
Ilkka Kuusisto

Sotatieteiden maisterikurssi 3

Maasotalinja

Huhtikuu 2014

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Sotatieteiden maisterikurssi 3	Linja Maasotalinja
Tekijä Yliluutnantti Ilkka Kuusisto	
Tutkielman nimi IDEALSIMIA VAI REAALIPOLITIikkaA - Terrorismin vaikutus Euroopan unionin sekä Iso-Britannian uhkamalleihin	
Oppiaine, johon työ liittyy Sotataito, Strategia	Säilytyspaikka Kurssekirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika huhtikuu 2014	Tekstisivuja 60 Liitesivuja
TIIVISTELMÄ <p>Pro gradu -tutkielman aihe on terrorismin vaikutus Euroopan unionin ja Ison-Britannian uhkamalleihin. Päämääränä, tässä tutkielmassa, on selvittää, miten terrorismi ilmenee Euroopan unionin ja Ison-Britannian turvallisuusstrategioissa. Turvallisuusstrategiassa kuvataan uhkat ja riskit, joista on muodostettu uhkamallit, joita vastaan varaudutaan strategian mukaisesti.</p> <p>Terrorismi on jaoteltu tässä tutkimuksessa Europolin -mallin mukaisesti: uskonnollinen terrorismi, etnis-nationalistinen terrorismi, vasemmistolainen ja anarkistiterrorismi, oikeistolainen terrorismi sekä yhden asian terrorismi. Tässä tutkielmassa käytetään Euroopan unionin ja Ison-Britannian määritelmää terrorismista.</p> <p>Tutkielman teoreettinen lähestymistapa on liberalismien mukainen, jossa keskeisenä tutkimuskohteena ovat valtiot sekä kansainväliset instituutiot, jotka muodostavat luonteeltaan anarkisen kansainvälisen järjestelmän. Liberalismin ajatuksen mukaisesti valta kansainvälisessä järjestelmässä koostuu taloudellisista, poliittisista, sosiaalisista sekä sotilaallisista resursseista, esimerkiksi Euroopan unionilla on merkittävä määrä valtaa kansainvälisessä järjestelmässä vaikka sillä ei olekaan omaa sotilaallista komponenttia. Kansainvälisen järjestelmän anarkiaa on mahdollista hallita kansainvälisien instituutioiden sekä yhteisten normien avulla.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytetään asiakirja- ja kirjallisuustutkimusta. Lähdeaineistona on käytetty julkisia virallisia dokumentteja, aiheeseen liittyvää tieteellistä kirjallisuutta, julkisen median artikkeleita sekä tutkielmaani kirjoitusvaiheessa lukeneiden asiantuntijoiden kommentit aiheesta.</p> <p>Terrorismi on ollut keskeinen osa Euroopan unionin ja Ison-Britannian turvallisuusstrategioita koko 2000-luvun. Sen vaikutus näkyy mm. turvallisuusstrategioissa, lainsäädännössä, instituutioissa sekä median artikkeleissa. Terrorismi on hyvin syvälle juurtunut ilmiö maailmanlaajuisesti, joten sen merkitys tulee todennäköisesti säilymään hyvin korkeana prioriteettina sekä Euroopan unionin että Ison-Britannian uhkamalleissa vaikka ei-sotilaalliset uhkat ovatkin nousseet haastamaan sen aseman keskeisimpänä kylmän sodan jälkeisenä uhkana.</p>	
AVAINSANAT Terrorismin, Euroopan unioni, Iso-Britannia, Turvallisuusstrategia, Turvallisuus	

IDEALSIMIA VAI REAALIPOLITIIKKA - Terrorismin vaikutus Euroopan unionin sekä Iso-Britannian uhkamalleihin

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Terrorismi, turvallisuus ja liberaali demokratia	1
1.2 Tutkimuksen asemointi, tarkoitus ja rajaaminen	4
1.3 Tutkimuskysymykset, käytettävät metodit ja lähdeaineisto	8
1.4 Käsitteiden määrittely	10
1.4.1 Ideologia	10
1.4.2 Turvallisuusyhteisö ja yhteistoiminnallinen turvallisuus	11
1.4.3 Terrorismi	12
1.4.4 Uhkamallit	15
1.5 Aikaisempi tutkimus aiheesta	17
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	18
2.1 Liberalismin keskeinen olemus ja kolme ihannetta turvallisuusajatteluun	18
2.2 Liberalismin ja demokraattiset instituutiot kansainvälisessä järjestelmässä	24
2.3 Liberalismi ja valtion sisäinen politiikka	26
2.4 Liberalismin eri muotoja kansainvälisen politiikan tutkimuksessa	27
2.5 Liberalismin heijastumia Euroopan unionissa 2000-luvulla	28
2.5.1 Matkustajatietojen luovuttaminen	28
2.5.2 Teletunnistetietojen säilyttäminen	29
2.5.3 Naapuruuspolitiikka	30
2.6 Liberalismin ja realismin keskeisimmät eroavaisuudet	32
2.6.1 Realismin taustaa	32
2.6.2 Kansainvälisen järjestelmän anarkia ja valtioiden roolit	35
2.6.3 Turvallisuuden käsite ja terrorismi Euroopan unionissa ja Isossa-Britanniassa: Idealistista toiveikkuutta vai realismiin pohjautuvaa voimapolitiikkaa?	36
3. Terrorismi	40
3.1 Terrorismi on laitonta väkivallan käyttämistä	41
3.2 Mitä terroristit tekevät? Toimintatapojen mukainen lajittelu	43
3.2.1 Etnis-nationalistinen terrorismi	44
3.2.2 Uskonnollinen terrorismi	44
3.2.3 Ääriivasemmistolainen ja anarkistiterrorismi	46
3.2.4 Äärioikeistolainen terrorismi	47
3.2.5 Yhden asian terrorismi	47

4. Terrorismi Euroopan unionin uhkamalleissa	49
5. Terrorismi Iso-Britannian uhkamalleissa	55

JOHTOPÄÄTÖKSET

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

IDEALISIMIA VAI REAALIPOLITIIKKAA - Terrorismin vaikutus Euroopan unionin sekä Iso-Britannian uhkamalleihin

1. JOHDANTO

1.1 TERRORISMI, TURVALLISUUS JA LIBERAALI DEMOKRATIA

Euroopan unionin alueella valmisteltiin sekä suoritettiin terrori-iskuja jäsenmaiden antamien lukujen mukaan 2532 kertaa vuosien 2006 ja 2012 välisenä aikana. Luku on peräisin TE-SAT: EU Terrorism Situation and Trend Report julkaisusta, jonka Europol julkaisee vuosittain Euroopan unionin jäsenmaiden lähettämien tietojen pohjalta.¹

Miksi terrorismi on näin suosittu poliittisen vaikuttamisen väline? Usein sitä pidetään nimenomaan altavastaajan keinona vallitsevien yhteiskunnallisten arvojen ja järjestyksen muuttamiseksi.² Terrorismiin turvautuvan osapuolen tavoitteena on uhkaamalla tai käyttämällä äärimmäistä väkivaltaa vaikuttaa vastapuolen toimintaan ja päätöksentekoon aiheuttamalla pelkoa ja turvattomuutta kohteena olevassa yhteisössä. Terrorismia käyttävä osapuoli ei välttämättä mielestään turvaudu terrorismiin silmittömän tappamisen vuoksi, vaan heistä terrorismi on keino käyttää tappavaa voimaa, jolla muokataan vallitsevia olo- tai

---

¹ Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) on Europolin vuosittain julkaisema raportti terrorismista Euroopan unionin alueella. (https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37).

² Kullberg, Anssi (2011): "Suomi, terrorismi, SUPO – Koira joka ei haukkunut. Miksi ja miten Suomi on välttynyt terroristisen toiminnan leviämiseltä?", s. 14.

voimasuhteita suotuisiksi omille valtapyrkimyksille ja tavoitteiden saavuttamiseksi kuten Donald J. Hanle kirjoittaa teoksessa: ”*Terrorism – The Newest Face of Warfare*”.³

Useissa läntisissä maissa ja kansainvälisissä järjestöissä terrorismi on noussut yhdeksi tärkeimmistä uhkamalleista kylmän sodan päättymisen jälkeen. Sen on sanottu muodostavan yhden vakavimmista uhkista demokraattiselle yhteiskunnalle ja oikeusvaltioperiaatteelle.⁴ Toiseksi, terrorismin uhka korostuu myös siksi, että se poikkeaa länsimaisista normatiivisista arvoista koskien kuolettavan voiman käyttämistä. Äärimmäisenä keinona, kuolettavan voiman käyttäminen, on kuulunut länsimaiseen liberaaliin demokratiaan pohjautuvissa valtioissa perinteisesti valtioiden turvallisuusorganisaatioiden yksinomaiseen keinovalikoimaan. Poikkeavuus länsimaisiin normatiivisiin arvioihin ilmenee esimerkiksi aseettomien sivullisten surmaamisena terrori-iskuissa.⁵

Läntisissä maissa, joissa on nykymuotoinen vakaa demokraattinen yhteiskunta, politiikkaa muovataan tehokkaasti tiedostusvälineiden, sosiaalisen median ja yleisen mielipiteen avulla. Kansalaisten sitouttaminen hallinnon toimintaan on ratkaisevan tärkeää sen laillisuuden ja pysyvyyden säilyttämiseksi, sillä hallinnon valta tulee perimmiltään sen kansalaisten suostumuksesta olla hallittavana. Valtion hallinnon yhtenä tärkeimmistä tehtävistä onkin sen kansalaisten turvallisuuden, elinmahdollisuuksien ja henkilökohtaisen kehittymisen mahdollisuuksien takaaminen demokraattisten arvojen mukaisesti.

Julkisen ja sosiaalisen median rooli on osaltaan nostanut terrorismin näyttävästi esiin poliittiseen turvallisuuskeskusteluun varsinkin New Yorkin (2001), Madridin (2004) ja Lontoon (2005) onnistuneiden massiivisten terrori-iskujen jälkeen. Erityisesti on huomioitava Madridin pommi-iskujen vaikutus, sillä se johti maan hallituksen vaihtumiseen ja

---

³ Hanle, Donald J. (1989): ”*Terrorism – The Newest Face of Warfare*”, s. 108.

⁴ Euroopan unionin terrorismin vastaisessa strategiassa terrorismi asettaa turvallisuuden, demokraattiset arvot ja kansalaisten oikeudet vakavaan vaaraan. Euroopan unionin mukaan terrorismi on rikollista eikä missään olosuhteissa oikeutettua. ”EU:n terrorismin vastainen strategia”, Johdanto kohta 1. (<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=FI&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2014469%202005%20REV%204>).

⁵ Hanle (1989), s. 105. Donald J. Hanlen mukaan ihmiskunnan normatiiviset arvot hillitsevät, rajoittavat ja ohjaavat kuolettavan voiman käyttöä. Terrorismi on terrorismia, koska se rikkoo kohteena olevan yhteisön normatiivisia arvoja kuolettavan voiman käyttämisessä.

Myös Suomen ulkoministeriön lähetystöneuvos Vesa Jaakkola kirjoittaa laillisen ja laittoman väkivallan sekä terrorismin merkityksestä kolumnissaan Pohjolan Sanomissa: ”Terrorismin on kiistelty käsite”.

Ulkoasianministeriö, artikkelit ja kolumnit 2.9.2009.

(<http://www.formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=169911&contentlan=1&culture=fi-FI>).

nopeutettuun joukkojen poisvetämiseen Irakista. Britannialainen uutistoimisto BBC uutisoi aiheesta omilla Internet-sivuillaan:

*”The previous government’s support for the war in Iraq, and its handling of the Madrid bombings, were thought to have caused its election downfall.”*⁶

Turvallisuuden tuottamisen keskeisiä keinoja nykyaikaisissa demokratioissa ovat valtioiden välisten vahvojen taloudellisten, poliittisten, sosiaalisten ja sotilaallisten keskinäisriippuvuuksien rakentaminen sekä länsimaisten demokraattisten arvojen levittäminen oman toimintaympäristön vakauttamiseksi. Turvallisuuden lisäämisen ja toimintaympäristönsä vakauttamiseksi valtiot käyttävät ns. kovia ja pehmeitä keinoja.⁷ Nykymuotoisen länsimaisen demokratian vaikutuksen levittäminen ja hyvinvoinnin lisääminen läntisten maiden lähialueilla ovat eräitä keskeisiä ns. pehmeitä keinoja terrorismin uhan pienentämiseksi.

Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Catherine Ashton julisti lausunnossaan syyskuun 11. päivän terrori-iskujen kymmenentenä vuosipäivänä:

*”We in Europe continue to work hard to put into effect the global strategy to combat terrorism agreed in 2006. We are striving to eliminate the threat of terror and to address its causes. That is why we support all those who promote democracy and development around the world.”*⁸

Liberaaleissa demokratioissa turvallisuuden edistämisen ja ihmisten perusoikeuksien välillä on kuitenkin mahdollisuus periaatteelliseen ristiriitaan. Avoin yhteiskunta, jossa ihmiset ja tavarat liikkuvat vapaasti valtioiden sisäisesti ja välisesti, asettaa haasteen turvallisuuden tuottamiselle. Samoin laaja sanan- ja yksilönvapaus antavat terroristiorganisaatioille mahdollisuuden mustamaalata valtion johtoa sekä demokraattisia instituutioita ja yllyttää massoja väkivallan käyttämiseen.⁹

Turvallisuuden lisääminen perusoikeuksia rajoittamalla voi mahdollisesti johtaa valtion sisäisen tyytymättömyyden lisääntymiseen ja demokraattisten instituutioiden aseman

⁶ ”Spain PM orders Iraq troop home”. BBC News, julkaistu 18.4.2004. (<http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/europe/3637523.stm>).

⁷ Tarkemmin kovista ja pehmeistä keinoista valtioiden välisissä suhteissa kerrotaan Joseph S. Nye Jr:n kirjassa (2004): ”Soft Power, The Means to Success in World Politics”, s. 5–8.

⁸ Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Catherine Ashtonin lausunto syyskuun 11. päivän terrori-iskujen kymmenentenä vuosipäivänä 11.9.2011.

⁹ Joseph J. Hanlen mukaan väkivalta merkitsee lainvastaista voimakeinojen käyttämistä. Poliittinen väkivalta on voimakeinojen käyttämistä laillista hallitusvaltaa vastaan. Hanle (2004), s. 105.

heikkenemiseen. Liberaaliin demokratiaan perustuvat yhteiskunnat muodostavatkin potentiaalisen kohteen monikansalliselle terrorismille, joka on osoittautunut äärimmäisen väkivaltaiseksi ja siviiliuhreja kaihtamattomaksi. Onnistuneilla terroristi-iskuilla väestön keskuudessa syntyy pelkoa ja epäluottamusta valtion kykyyn tuottaa turvallisuutta ja hyvinvointia kansalaisille.

Terrorismin aiheuttaman uhkan määrittely kansainvälisesti on ollut ongelmallista monista erisyistä. Osa tutkijoista kokee sanan terrorismi subjektiiviseksi, jonka vuoksi se on altis monialaisille tulkinnoille. Toisten tutkijoiden mielestä terrorismiin liittyy vahva arvosidonnaisuus, johon liittyy ihmisten ymmärrys oikeasta ja väärästä. Paul Wilkinson argumentoi, että maalaisjärjellä ajateltuna useimmissa maissa ihmiset tunnistavat terrorismin, nähdessään pommi-iskuja, itsemurhaiskuja, aseellisia hyökkäyksiä, kidnappauksia, lentokonekaappauksia ja edellä mainittuihin tapahtumiin liittyviä uhkia, kun niiden kohteena on siviiliväestö.¹⁰ Näin ollen terrorismista puhuttaessa on huomioitava sen historiallinen, sosiaalinen ja kulttuurillinen konteksti. Keskeisimpinä kysymyksinä ovat: mitä on terrorismi ja kuka on terroristi? Vastauksen saaminen edellisiin kysymyksiin vaatii selvittämistä kuka määritelmän tekee ja mikä asema terrorismilla on valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen poliittisessa keskustelussa. Terrorismin torjunnan varjolla on haettu oikeutusta monessa eri yhteydessä maailmanlaajuisesti toimittaessa ns. laitonta poliittista väkivaltaa vastaan.

Kansainvälisesti yhteistä määritelmää terrorismista ei ole saatu sovittua huolimatta siitä, että terrorismin torjunnasta on ollut olemassa monia kansainvälisiä sopimuksia jo vuosia ja monet valtiot ja kansainväliset järjestöt ovat nimenneet terrorismin yhdeksi vakavimmista uhkista kansainväliselle rauhalle ja hyvinvoinnille.¹¹ Yhdistyneet kansakunnat sekä Euroopan unioni ovat määritelleet terrorismin omissa terrorismin vastaisissa strategioissaan vasta 11.9.2001 Yhdysvalloissa tapahtuneiden terroristi-iskujen jälkeen.¹²

---

¹⁰ Wilkinson, Paul (2006): "Terrorism versus Democracy. The Liberal State Response", s.1.

¹¹ UN S/RES/1566 (2004): "Reaffirming its resolutions 1267 (1999) of 15 October 1999 and 1373 (2001) of 28 September 2001 as well as its other resolutions concerning threats to international peace and security caused by terrorism. Reaffirming that terrorism in all its forms and manifestations constitutes one of the most serious threats to peace and security".

¹² Euroopan unionin neuvosto esitti oman terrorismin vastaisen strategiansa 30.11.2005. Terrorismin vastainen Euroopan unionin strategia (2005).

Terrorismin vastainen toimintaan liittyen Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksessa on tehty jo 13 päätöslauselmaa joilla on yhtenäistetty valtioiden välistä toimintaa. Vuonna 2006 Yhdistyneiden kansakuntien jäsenmaat hyväksyivät yhteisen terrorismin vastaisen strategian. Ajankohtaiset teemat YK (2011).

1.2 TUTKIMUKSEN ASEMOINTI, TARKOITUS JA RAJAAMINEN

Tämä tutkimus sijoittuu strategian tieteenalaan sotatieteiden kentässä. Sotatieteiden kenttään Suomessa kuuluu strategian lisäksi operaatiotaito ja taktiikka, sotahistoria, sotilaspedagogiikka, johtaminen, sotateknikka, sotilapsykologia sekä sotilassosiologia.¹³ Joonas Sipilän ja Tommi Koivulan kirjoittavat ”*Kuinka strategiaa tutkitaan*” julkaisussa:

”Strategian tutkimuksen tunnusomainen piirre on kansainvälisten toimijoiden turvallisuuspäämääriin ja niiden tavoitteluun kohdistuva mielenkiinto.

Strategian tutkimuksen tukeutumispisteitä ovat muiden muassa kansainvälinen politiikka, valtio-oppi, historian tutkimus ja poliittinen taloustiede, sotatieteiden piirissä lähinnä sotahistoria ja operaatiotaito.”¹⁴

Perinteisesti strategian tutkimus on keskittynyt tutkimaan valtioiden käyttäytymistä poliittisessa kansainvälisessä järjestelmässä. Varsinkin kylmän sodan aikana strategian tutkimuksessa korostui sotilaallisen voiman merkitys valtioiden omien etujen ajamisessa sekä niiden olemassa olon perustana.

Nykyään strategian tutkimuksen keskuuteen on noussut entistä enemmän laaja-alaisemmat uhkat. Tämä näkyy varsinkin läntisissä maissa, joissa sodan uhka valtioiden välillä nähdään käytännössä olemattomana. Terrorismin nousu merkittäväksi turvallisuusuhkaksi on johtunut sen maailmanlaajuisesta vaikutuksesta sekä terrorismin uhkan turvallistamisesta.¹⁵

Tässä tutkimuksessa terrorismin aiheuttamaa uhkaa tarkastellaan poliittisena prosessina, jossa siitä on rakennettu uhkamalli. Terrorismin turvallistaminen uhkamalliksi on mahdollistunut sen saaman poliittisen merkityksen lisääntyessä. Jarno Limnell kirjoittaa väitöskirjassaan ”*Suomen uhkakuva politiikka 2000-luvun alussa*”:

”Turvallistaminen tulee ymmärtää prosessina, jossa jostakin asiasta rakennetaan uhkakuva. Asian turvallistaminen mahdollistuu sen saaman poliittisen merkityksen lisääntyessä.”¹⁶

---

¹³ Limnell, Jarno (2009): ”Suomen uhkakuva politiikka 2000–luvun alussa”. Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No 29, s. 17.

¹⁴ Sipilä, Joonas & Koivula, Tommi (2013): ”Kuinka strategiaa tutkitaan”, s. 19.

¹⁵ Jarno Limnell kuvaa Kööpenhaminan koulukunnan mukaista turvallistamisteoriaa väitöskirjassaan. Kts. tarkemmin uhkakuvan politisoiminen ja turvallistaminen Limnell (2009), s. 71–78.

¹⁶ Limnell (2009)”, s. 71.

Terrorismin turvallistaminen on näkynyt Euroopan unionin ja Ison-Britannian osalta siinä, että terrorismi on ollut koko 2000-luvun ajan vahvasti esillä niiden poliittisella ja turvallisuuspoliittisella asialistalla.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia ja analysoida terrorismin vaikutusta Euroopan unionin ja Ison-Britannian uhkamalleihin 2000-luvulla niiden turvallisuusstrategioiden ja terrorismin vastaisten strategioiden kautta. Terrorismin vaikutusta ei ole mahdollista käsitellä ainoastaan valtiokeskeisestä näkökulmasta, joka keskittyy valtion intressien turvaamiseen ja oman olemassaolon varmistamiseen keskittymällä vain sotilaallisten suorituskykyjen painottamiseen. Terrorismin vaikutusta uhkamalleihin tulee tarkastella laaja-alaisemmin ideologisista, poliittisista, taloudellisista, sotilaallisista sekä teknologisista lähtökohdista. Huomioon tulee ottaa myös ihmisten sekä valtioiden välisten keskinäisriippuvuuksien ja nykyaikaisen länsimaisen demokratian levittämisen vaikutus.

Terrorismin keinoin on pyritty vaikuttamaan nykymuotoisten valtioiden, liittoumien ja kansainvälisten järjestöjen poliittiseen toimintaan ja päätöksentekoon jo 1800-luvun lopulta alkaen. David C. Rapoportin teoria neljästä modernin terrorismin aallosta kuvaa modernin terrorismin historiaa 1800-luvun lopulta alkaen, jolloin anarkistit salamurhasivat merkittävässä asemassa olevia ihmisiä omien tavoitteidensa saavuttamiseksi. Rapoportin mukaan modernin terrorismin historiassa on ollut tähän mennessä neljä aaltoa: anarkistinen (1880-luvulta lähtien), kolonialismin vastainen (1920-luvulta lähtien), vasemmistolainen (noin 1960-luvulta lähtien) sekä uskonnollinen (vuodesta 1979 lähtien). Jokainen aalto on kestänyt noin yhden sukupolven ajan ja niitä on kuvannut erilaiset poliittiset tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi. Neljännen aallon, uskonnollisen terrorismin, Rapoport katsoo alkaneen Iranin vallankumouksesta, islamin uuden vuosisadan vaihteesta sekä Neuvostoliiton miehitettyä Afganistanin vuonna 1979. Hän arvioi sen kestävän vielä ainakin 2020-luvulle saakka, jolloin mahdollisesti alkaa jälleen uusi aalto. Aalto teoria viittaa Rapoportin mukaan siihen, että terrorismi on juurtunut syväälle moderniin kulttuuriin.¹⁷

Yhdeksi läntisten maiden tärkeimmistä uhkamalleista terrorismi, sen monikansalliset nationalistiset ja erityisesti uskonnolliset variantit, on noussut kuitenkin vasta kylmän sodan päättymisen jälkeen, jolloin erityisesti Euroopassa suursodan uhkan väistyminen nosti poliittiseen keskusteluun uusia uhkamalleja. Ilmiönä terrorismi on ollut olemassa jo pitkään.

---

¹⁷ Rapoport, David C. (2006): ”The four waves of modern terrorism”, s. 41 – 42.

Kylmän sodan jälkeen terrorismin vaikutus mm. Ison-Britannian uhkamalleissa, näkyy esimerkiksi turvallisuuspalvelu MI5 tehtävien painotuksessa. Terrorismin vastainen toiminta on noussut ensimmäistä kertaa MI5 historian aikana sen tärkeimmäksi tehtäväksi.¹⁸

Euroopan unioni ja Iso-Britannia ovat keskeinen viitekehys tutkittaessa terrorismin vaikutusta läntisten maiden uhkamalleihin. Ennen 2000-lukua terrorismi on ensisijaisesti koettu sisäisenä uhkana, jolloin keskeisimmät keinot vaikuttaa siihen ovat olleet oikeustoimi, poliisiyhteistyö ja tiedustelupalveluiden yhteistyö. 2000-luvulla terrorismin vastaiseen toimintaan on saatu lisää työkaluja terrorismin uhkan turvallistamisen kautta, jolloin on alettu voimakkaammin yhdistämään mm. poliittisia, diplomaattisia ja sotilaallisia voimavaroja. Termin turvallistaminen on aiheuttanut myös toiminnallisen muutoksen turvallisuusyhteisöjen ja valtioiden terrorismin vastaisissa strategioissa: reaktiivisesta toimijasta painopiste on yhä enemmän muuttunut ennaltaehkäisevään toimintaan.

Käsittelen tässä tutkimuksessa terrorismin vaikutusta Euroopan unionin ja Ison-Britannian uhkamalleihin, koska ne ovat maailmanlaajuisesti katsottuna eräitä merkittävimpiä toimijoita terrorismin vastaisessa kamppailussa. Sen vuoksi niiden asettamat turvallisuuspäämäärät ovat merkityksellisiä tutkimuksen aiheita myös suomalaisen strategian tutkimuksen piirissä.

Euroopan unioni muodostaa kahdenkymmenen kahdeksan jäsenmaan kokoisen taloudellisen- ja turvallisuusyhteisön, jossa asuu yli 500 000 000 ihmistä ja sen bruttokansantuote oli vuonna 2010 noin neljännes koko maailman bruttokansantuotteesta.¹⁹ Sen perustamissopimukset pohjautuvat nykyuotoisen läntisen demokratian arvoihin ja periaatteisiin. Euroopan unionin vahva globaali taloudellinen asema sekä syväille kasvaneet demokratian juuret ovat taanneet sen maailmanlaajuisesti vaikuttavan taloudellisen ja normatiivisen voimablokin aseman.

Isolla-Britannialla on ollut merkittävä rooli 2000-luvulla terrorismin vastaisessa toiminnassa 1900-luvun alusta lähtien. Sen roolia korostaa pysyvän jäsenmaan asema Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvostossa sekä sen näyttävä osallistuminen maailmanlaajuisesti terrorismin vastaisiin operaatioihin yhdessä sen tärkeimpien liittolaistensa Yhdysvaltojen, Ranskan, Euroopan unionin sekä Naton kanssa. Omassa turvallisuusstrategiassaan Iso-

---

¹⁸ Andrew, Christopher (2010), ”The Defence of the Realm. The Authorized History of MI5”, Johdanto, s. xx.

¹⁹ Eurostat (2012). Euroopan unioni säilytti vahvan taloudellisen asemansa maailmasta huolimatta vuonna 2008 alkaneesta taloudellisesta taantumasta. Euroopan talousalueella kasvu alkoi kuitenkin nopeasti uudelleen ja vuonna 2010 Euroopan unioni saavutti historiansa suurimman bruttokansantuotteen.

Britannia tähdentää oman näkyvän kansainvälisen roolin tärkeyttä, jotta se pystyy turvaamaan omat taloudelliset intressinsä sekä puolustamaan nykyaikaisen demokratian perusarvoja.²⁰

1.3 TUTKIMUSKYSYMYKSET, KÄYTETTÄVÄT METODIT JA LÄHDEAINEISTO

Vastaan seuraavaan tutkimuskysymykseen:

Miten terrorismi näkyy Euroopan unionin ja Ison-Britannian uhkamalleissa?

Lisäksi vastaan seuraaviin alakysymyksiin:

Miksi terrorismi ei ole yleinen ilmiö liberaaleissa demokratioissa?

Miten liberalismi ja terrorismi sitoutuvat keskenään?

Miten poliittinen ideologia ja poliittinen käyttäytyminen näkyvät terrorismin vaikutuksessa Euroopan unionin ja Ison-Britannian uhkamalleihin?

Vastaan tutkimuskysymyksiin laadullisen tutkimuksen keinoin asiakirja- ja kirjallisuusanalyysin kautta analysoimalla Euroopan unionin ja Ison-Britannian virallisia terrorismin vastaisia asiakirjoja, turvallisuusstrategioita, institutionaalisten rakenteiden muuttumista sekä lainsäädännön muutosta.

Euroopan unionin ja Ison-Britannian turvallisuusstrategia-asiakirjat, terrorismin vastaisen toiminnan strategia-asiakirjat sekä niihin liittyvät muut poliittiset ja lainsäädännölliset asiakirjat muodostavat tämän tutkimuksen primääriaineiston. Täydennän tutkimuksen kokonaiskuvaan aiheeseen liittyvällä akateemisella kirjallisuudella, tutkimuksilla ja artikkeleilla sekä julkisen median artikkeleilla. Tämän lisäksi käytän apunani tutkimustani kirjoitusvaiheessa lukeneiden asiantuntijoiden kommentteja.

Terrorismiin liittyen tilastointia on tehty jo vuosikymmeniä, mutta tarkkojen tilastojen löytämistä vaikeuttaa terrorismin määritelmän jatkuva muuttuminen. Europolin kokoamat tilastot julkaistaan vuosittain EU Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) julkaisussa.

---

²⁰ A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy (2010).

Tutkielman kannalta on ongelmallista, että Europolin TE-SAT raportit kattavat ainoastaan vuosien 2006 ja 2013 välisen ajan.

Ennen vuotta 2006 tapahtuneita iskuja, on haettava muista tietokannoista. Ongelmaksi muodostuu terrorismin määritelmä, joka on todennäköisesti lähteistä riippuen erilainen. Tämä on huomioita myös TE-SAT raporteissa, sillä niihin käytetty raakadata tulee Euroopan unionin jäsenmaista. Tämä saattaa johtaa siihen, että terrori-iskujen ilmoittamisen perusteet voivat vaihdella jäsenmaiden välillä. Tästä huolimatta TE-SAT raportit ovat arvokas lähde tähän tutkimukseen liittyen, koska ne pohjautuvat Euroopan unionin lainsäädäntöön ja terrorismin määritelmään.

Vuosien 2000 ja 2005 välisenä aikana tehtyjen terrori-iskujen tietokantana tulen käyttämään Global Terrorism Database (GTD) tietopankkia, koska TE-SAT raportteja ei ole saatavilla kyseiseltä ajanjaksolta. Kahden eri organisaatioiden tietopankkeja käytettäessä tulee huomioida niiden mahdolliset eroavaisuudet raakadatan tallentamisen perusteissa. Olen huomioinut omassa tutkimuksessani TE-SAT:n sekä GTD:n eroavaisuudet perehtymällä niiden käyttämiin perusteisiin raakadatan lisäämisestä tietopankkiin. GTD:n määritelmä terrorismista ja sivuston hakumetodien muokkaaminen ovat tähän tutkimukseen liittyen mielestäni riittävän tarkkoja. Rajoitan tilastojen käyttämisen terroristi-iskujen osalta näihin kahteen tietopankkiin, sillä useamman eri tilaston käyttäminen voisi johtaa sekaannukseen tutkimuksen tuloksissa johtuen erilaisista perusteista raakadatan tallentamisessa tietopankkeihin.

Muilta osin käytän Euroopan unionin ja Ison-Britannian virallisissa asiakirjoissa ja seurantaraporteissa esiintyviä tilastoja, jotka liittyvät tähän tutkimukseen. Yhtenä esimerkkinä käytettävistä raporteista on Q.C. David Andersonin vuonna 2013 laatima raportti: *“The Terrorism Acts in 2012 – Report of the Independent Reviewer on the Operation of the Terrorism Act 2000 and Part 1 of the Terrorism Act 2006”*.

1.4 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

1.4.1 IDEOLOGIA

Ideologia			
Ideologia on kartta yhteisön maailmankuvasta. Se on visio hyvästä yhteisöstä ja kertoo miten saavuttaa poliittinen muutos. Ideologiat tukevat vallassa olevaa järjestelmää pitämällä sitä luonnollisena, reiluna ja oikeudenmukaisena tai ne haastavat sen korostamalla järjestelmän epäoikeudenmukaisuutta ja vääryyttä sekä kääntää huomion vaihtoehtoihin malleihin.			
	Todellisuus	Luonne	Vastakohtat
Liberalismi	Edistys ja ihmisten rationaalisuus mahdollistavat valtioiden välisen yhteistyön. Sitä kautta syntyvä syvä keskinäisriippuvuus valtioiden välillä nostaa sodanomaisten konfliktien materiaaliset kustannukset liian suuriksi.	Valtio on perustuslaillinen yhtenäisyys, joka säätää ja valvoo lakeja, jotka kunnioittavat ihmisten oikeutta elää, olla vapaita ja omistaa omaisuutta. Kansainvälinen laki ja kansainväliset järjestöt edesauttavat ristiriitojen rauhanomaisia ratkaisuja.	Kommunismi, fasismi
Realismi	Kansainväliset suhteet ovat luonteeltaan konfliktuaalisia ja kansainväliset konfliktit ratkaistaan viime kädessä sodalla.	Valtio on vallan keskittymä, jolle politiikka on valtioiden välistä kamppailua vallasta. Valtioiden poliittiset toimintatavat määrittävät miten valtaa hankitaan, säilytetään ja osoitetaan ulospäin.	Idealismi, konstruktivismi
Uskonnollinen fundamentalismi	Julistus sosiaaliseen uudelleenrakentamiseen.	Jumalan tahto esiintyy uskonnollisissa kirjoituksissa. Maalliset ideologiat eivät ole hyväksytyjä, sillä ne eivät pohjautu uskonnollisiin periaatteisiin ja siten niiltä puuttuu moraalinen sisältö.	Kaikki maalliset ideologiat

Kuva 1. Tutkimuksessa tarkasteltavien ideologioiden luonteenpiirteet.

1.4.2 TURVALLISUUSYHTEISÖ JA YHTEISTOIMINNALLINEN TURVALLISUUS

Euroopan unioni ja sitä edeltäneet Euroopan hiili- ja teräsyhteisö (European Coal and Steel Community, ECSC), Euroopan talousyhteisö (European Economic Community, EEC) ja Euroopan atomienergiayhteisö (European Atomic Energy Community, EAEC tai Euratom) perustettiin estämään sotaa Euroopan valtioiden välillä.

Nykyään Euroopan unioni muodostaa turvallisuusyhteisön, jolle on tunnusomaista jäsenmaiden vahva ja monialainen yhtenäisriippuvuus, jossa konfliktien ratkaiseminen sodan keinoin tulee käytännössä mahdottomaksi. Sotilaallinen voima on vain yksi keino diplomaattisten, poliittisten ja taloudellisten keinojen lisäksi.²¹

Eurooppalaisen turvallisuusajattelun taustalla on mahdollista nähdä yhteistoiminnallisen turvallisuusyhteisön piirteitä, jossa aseellisia konflikteja pyritään ratkaisemaan ja ennaltaehkäisemään neuvottelemalla, lisäämällä valtioiden välistä luottamusta sekä politiikan läpinäkyvyydellä.²² Richard Cohenin mukaan ainoastaan Nato toimii yhteistoiminnallisen turvallisuuden kaikilla neljällä tasolla²³. Euroopan unionilta puuttuu vielä, ainakin toistaiseksi, vahva sotilaallinen komponentti, jonka avulla se kykenisi saavuttamaan myös kolmannen kehän Cohenin esittämässä yhteistoiminnallisen turvallisuuden nelikehäisessä mallissa. Euroopan unionin sotilaallisen komponentin käyttäminen on perustunut 2000-luvulla tehtäväkohtaisesti rakennettujen sotilasosastojen ja sotilaallisesti vahvojen jäsenmaiden, lähinnä Ison-Britannian ja Ranskan, sotavoimien käyttämiseen eriasteisissa konflikteissa.

Yhteistoiminnallisen turvallisuuden perustana pidetään liberaaliin demokraattiseen hallintojärjestelmään perustuvaa mallia, jonka kulmakiviä ovat yksilönturvallisuus, perusoikeuksien kunnioittaminen sekä laillisuusperiaate. Richard Cohen kirjoittaa artikkelissaan *“From Individual Security to International Stability”*:

---

²¹ Karl Deutch kirjoittaa tarkemmin turvallisuusyhteisöistä teoksessa *“Political Community and the North Atlantic Area”*. Deutch, Karl (1957): *“Political Community and the North Atlantic Area”*, s. 2–3.

²² Cohen, Richard (2001): *“From Individual Security to International Stability”*, s. 4.

²³ Richard Cohen kirjoittaa yhteistoiminnallisesta turvallisuudesta (Cooperative Security) The Marshall Center Papers, No. 3 julkaisussa. Hän määrittelee yhteistoiminnallisen turvallisuuden koostuvan neljästä turvallisuuden kehästä: yksilön turvallisuus, kollektiivinen turvallisuus, kollektiivinen puolustus sekä vakauden edistäminen. Kts. Cohen, Richard and Mihalka, Michael (2001): *“Cooperative Security: New Horizons for International Order”*, s. 10–15, 16–18.

”I believe that only democratic states can be trusted with the protection and furtherance of human rights in their widest sense, the core of the Cooperative Security system.

It seems abundantly clear that only liberal democratic states are capable of developing and sustaining the common objectives, the spirit of compromise, and the flexibility essential for the long-term maintenance of a Cooperative Security system. As we have seen, the League of Nations ultimately foundered on a lack of basic political compatibility amongst its members.”²⁴

Muihin hallintamuotoihin perustuvien valtioiden yhteistoiminnallinen turvallisuustoiminta on osittain mahdollista, mutta niiden perustamat yhteisöt eivät välttämättä ole pitkäikäisiä tai kehity samalle tasalle liberaaliin demokraattiseen hallintomalliin perustuvien valtioiden kanssa, sillä niiden yhteenkuuluvuuden tunnetta vähentää yhteisen arvoperustan puuttuminen.

1.4.3 TERRORISMI

Aiemmin kirjoitin, että terrorismin määrittely on ollut ongelmallista johtuen osin sen tulkinnanvaraisuudesta ja vahvasta arvosidonnaisuudesta. James M. Lutz ja Brenda J. Lutz:n mukaan nykyään terrorismi yhdistetään pahuuteen, silmittömään väkivaltaan tai raakuuteen. Tästä johtuen terrorismiin yhdistetty henkilö tai ryhmä ja itse terroriteko leimautuu moraalittomiksi ja laittomiksi sekä vastoin rationaalisesti käyttäytyvien ihmisten eettisiä periaatteita.²⁵ Poliittiseen väkivaltaan turvautuvan osapuolen saama leima määrittää kuvaa sen toiminnan hyväksyttävyydestä ja tavoitteista.

Terrorismiin yhdistetään vahvasti negatiivinen leima, koska terrorismiin turvautuva osapuoli hyökkää laillista hallintoa vastaan. Vastakohtaisesti esimerkiksi Libyassa hallitusta vastaan taistelleet opposition joukot taistelivat ns. pahaa hallintoa vastaan. Libyan tapauksessa mainittuja opposition joukkoja kuvaa paremmin termi vapaustaistelija, jolla on enemmänkin positiivinen leima ja laillisen vastarinnan status.

Valtiot, kansainväliset instituutiot sekä aiheeseen perehtyneet tutkijat ovat tehneet määritelmiä terrorismista ja kuvauksia terroriteoiksi määriteltävistä rikoksista. Yleisesti terrorismi esiintyy niissä keinona pakottaa toinen osapuoli muuttamaan käyttäytymistään

---

²⁴ Cohen (2001), s. 11–12.

²⁵ Lutz, James M. & Lutz, Brenda J. (2013): “Global Terrorism”, s. 6.

aiheuttamalla laajasti pelkoa yhteiskunnassa uhkaamalla tai käyttämällä väkivaltaa. Valtioiden ja kansainvälisten instituutioiden määritelmiä tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava, että ne palvelevat määrittelijän omia etuja ainakin jossain määrin.²⁶ Alex P. Schmid kirjoittaa artikkelissaan ”*The response problem as a definition problem*”:

“The definition of what constitutes “terrorism” varies from society to society, from government to government, and to a lesser degree, even from academic author to academic author.”²⁷

Schmidtin mukaan terrorismilla on neljä eri diskurssin tasoa, jotka määrittävät termin määrittelijän mukaisesti: akateeminen diskurssi, valtioiden viralliset lausunnot, julkinen keskustelu sekä terrorismin puoltajat.²⁸

Paul Wilkinsonin mukaan terrorismi on selkeästi eroteltavissa muista väkivallasta muodoista ja konflikteista. Wilkinson kirjoitti terrorismin luonteenpiirteistä:

“It is premeditated and designed to create a climate of extreme fear.

It is directed at a wider target than the immediate victims.

It inherently involves attacks on random or symbolic targets, including civilians.

It is considered by the society in which it occurs as “extra-normal”, that is, in the literal sense that it violates the norms regulating disputes, protest and dissent.

It is used primarily, though not exclusively, to influence the political behaviour of governments, communities or specific social groups.”²⁹

Tässä tutkimuksessa käytetään Euroopan unionin ja Ison-Britannian virallisissa asiakirjoissa esiintyviä määritelmiä terrorismista. Niitä tarkastellaan Wilkinsonin määrittämien terrorismin luonteenpiirteiden mukaisesti.

Euroopan unioni sopi ensimmäisen kerran yhteisestä uhkien yhteisestä arvioinnista turvallisuusstrategiassaan ”*Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisessa maailmassa*”, joka julkaistiin vuonna 2003. Turvallisuusstrategiassa terrorismi kirjattiin ensimmäisenä Euroopan unionin suurimpia uhkamalleja esiteltäessä. Turvallisuusstrategian mukaan:

”Terrorismi vaarantaa ihmishenkiä, aiheuttaa suuria kustannuksia, pyrkii vahingoittamaan yhteiskuntiemme avoimuutta ja suvaitsevuutta sekä muodostaa kasvavan

---

²⁶ Lutz, James & Lutz, Brenda (2013), s. 8.

²⁷ Schmid, Alex P. (2012): ”The response problem as a definition problem”, s. 91.

²⁸ Schmid (2012), s. 91.

²⁹ Wilkinson (2006), s. 1.

*strategisen uhkan koko Euroopalle. Yhä useammin voidaan todeta, että terroristijärjestöillä on käytössään huomattavia voimavaroja, että ne ovat sähköisten verkostojen yhdistämiä ja että ne ovat valmiita käyttämään rajoittamatonta väkivaltaa valtaviin uhrimäärien aiheuttamiseksi.*³⁰

Eurooppa neuvoston puitepäätöksessä 2002/475/YOS viitataan vakavien rikosten luetteloon sekä määrittellään olosuhteet, joissa kyseisiä tekoja pidetään terrorismirikoksina. Neuvoston puitepäätöksen mukaisesti terrorismiksi katsotaan:

*”tekoja, jotka luonteensa tai asiayhteytensä vuoksi voivat aiheuttaa vakavaa haittaa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, silloin kun tekijä tekee ne tarkoituksenaan pelotella vakavasti väestöä; pakottaa aiheettomasti viranomaiset tai kansainvälinen järjestö johonkin tekoon tai pidättäytymään jostakin teosta; tai horjuttaa vakavasti jonkin maan tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai sosiaalisia perusrakenteita tai tuhota ne...”*³¹

Euroopan unionissa päävastuu terrorismin torjunnassa on sen jäsenmailla. Tässä tutkimuksessa toisena tutkimuskohteena oleva Iso-Britannia määrittelee terrorismin ”*Terrorism Act 2000*” mukaisesti:

*”Terrorism means the use or threat of action where the use or threat is designed to influence the government or an international governmental organization, to intimidate the public governmental organization, or to intimidate the public or a section of the public, and the use or threat is made for the purpose of advancing a political, religious racial or ideological cause”.*³²

Edellä kirjoitetun määritelmän lisäksi ”*Terrorism Act 2000*” sisältää samankaltaisen luettelon vakavista rikoksista, jotka, täyttäessään terrorismin määritelmän, määrittellään terroriteoiksi.

1.4.4 UHKAMALLIT

Uhka muodostuu vastapuolen aikomusten ja kapasiteetin perusteella, jolloin uhkamalleissa on huomioitava uhkan todennäköisyys ja vaikuttavuus yhteiskuntaan. Uhkamallit ovat Suomen

³⁰ Euroopan unionin turvallisuusstrategia (2003): ”Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisessa maailmassa”, s. 30.

³¹ Euroopan unionin neuvoston puitepäätös 2002/475/YOS I artikla.

³² Terrorism Act 2000. Vuonna 2000 voimaan tullutta lakia on täydennetty ja tarkennettu useilla uusilla laeilla, mm. Terrorism Act 2006 sekä Counter-Terrorism Act 2008. Näiden täydentävien lakien lisäksi Terrorism Act 2000. Muita lainsaadannollisia sekä institutionaalisia muutoksia kasitellaan myöhemmin tassa tutkimuksessa.

puolustusvoimien vuoden 2007 Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan turvallisuusympäristön häiriöitä, jotka toteutuessaan mahdollisesti vaikuttavat valtiolliseen itsenäisyyteen sekä kansalaisten elinmahdollisuuksiin ja turvallisuuteen. Uhkan luonteen mukaisesti uhkamallissa kuvataan sen vaikutusmekanismi, lähde, kohde ja vaikutus, todennäköisyys sekä luetellaan uhkamalliin kuuluvat vakavimmat erityistilanteet. Uhkamallia tarkennetaan uhkakuvilla, jotka perustuvat tarkemmin määriteltyihin valtioihin tai muihin tahoihin liittyvään ja uhkamallia täsmentävään turvallisuusympäristön kehittymisen kuvaukseen. Uhkakuvassa esitetään uhkan todennäköiset poliittiset, taloudelliset ja sotilaalliset päämäärät sekä toimintatavat.³³

Valtioiden turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä tehtävänä on turvata sen kansan elinmahdollisuudet ja hyvinvointi. Kaikkeen mahdolliseen ei ole kuitenkaan mahdollista varautua samalla tavalla, koska valtioiden ja liittoumien resurssit ovat aina jollain tavoin rajalliset. Tämä johtaa siihen, että turvallisuuspolitiikka on ollut, ja varmasti tulee jatkossakin olemaan, uhkalähtöistä.

Politiikka on ihmisten tekemää arvo- ja kokemusperäistä toimintaa johon vaikuttaa toimintaympäristön normit. Tästä johtuu, että myös uhkat rakentuvat ihmisten arvojen ja kokemusten perusteella ja niihin liittyvät vahvasti mukaan turvattomuuden ja tilanteen hallitsemattomuuden tunteet. Uhkamallit rakentuvat siis ihmisten tekeminä poliittisen prosessin tuloksena ja ovat alttiita muutoksille hallinnon ja päättävissä asemassa olevien ihmisten vaihtuessa.³⁴

Euroopan unionissa ja Isossa-Britanniassa terrorismin uhkan korostuminen merkitys 2000-luvulla pohjautuu vahvasti Yhdysvaltojen rakentamaan uhkamalliin terrorismista. Joonas Sipilän ja Jyri Raitasalon mukaan Yhdysvalloissa vuonna 2001 tapahtuneet terroristi-iskut mahdollistivat kansainvälisen turvallisuusympäristön uudelleen tulkitsemisen sekä loivat ns. uudet säännöt sotilaalliseen voiman käyttöön maailmassa. Sipilä ja Raitasalo kirjoittavat:

---

³³ Kenttäohjesääntö yleinen osa (2007), s. 107.

³⁴ Linnell (2009)", s. 64–78.

”The ”war against terrorism” was a prism through which the US administration channelled its response to terrorism and persuaded others to accept it as the new essence of security threats and corresponding appropriate military rules of the game”³⁵

Euroopan unionin uhkamallit on määritelty sen turvallisuusstrategiassa *”Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa”*, jonka mukaan nykyiset uhkat muodostavat maailmanlaajuisia haasteita. Ne perustuvat laajaan turvallisuuden käsitteeseen, jossa uhkamallit rakentuvat sosiaaliselle tulkinnalle potentiaalisista uhkista, jotka voivat konkretisoitua tulevaisuudessa.³⁶ Euroopan unionin turvallisuusstrategian kuvaa terrorismin muodostavan kasvavan strategisen uhkan koko Euroopalle vaarantamalla ihmishenkiä, aiheuttamalla suuria kustannuksia sekä pyrkimällä vahingoittamaan Euroopassa vallitsevaa avoimuutta ja suvaitsevaisuutta.³⁷

Ison-Britannian turvallisuusstrategiassa vuodelta 2010 *”Securing Britain in an Age of Uncertainty”* uhkamallit ovat jaoteltu kolmeen tasoon, jossa ensimmäinen taso kuvastaa todennäköisempiä ja vaikutukseltaan merkittävimpiä uhkia. Turvallisuusstrategiaa täydentävät kaksi riskiarvio-asiakirjaa National Risk Assessment (NRA) sekä National Risk Registry (NRR), joita päivitetään vuoden – kahden vuoden välein.

NRA on hallituksen käyttöön tarkoitettu luottamuksellinen asiakirja, jonka pohjalta Isossa-Britanniassa on tehty National Security Risk Assessment (NSRA). NSRA on julkinen, pitkän aikavälin arvio riskeistä Ison-Britannian kansalliselle turvallisuudelle. Seuraavaksi viideksi vuodeksi ensimmäisen tason riskeihin kuuluvat NSRA:n arvion mukaan: verkkohyökkäykset Ison-Britannian tietoliikennejärjestelmiä vastaan; valtioiden välinen sotilaallinen kriisi, johon Iso-Britannia ja sen liittolaiset ajautuvat mukaan; kansainvälinen terrorismi ja terrorismi Pohjois-Irlannissa sekä suuronnettomuus tai luonnonkatastrofi.³⁸

Euroopan unionin ja Ison-Britannian turvallisuusstrategioissa terrorismi esiintyy yhtenä todennäköisemmistä ja merkittävimmistä uhkamalleista. Molempien turvallisuusstrategiat perustuvat yhteiseen Eurooppalaiseen arvopohjaan ja normeihin, jotka korostavat turvallisuuden alkavan yksilönturvallisuuden tuottamisesta jatkuen yhteisvastuulliseen

---

³⁵ Sipilä, Joonas & Raitasalo, Jyri (2013): “From Containing Threats to Managing Risks: Changing Western Perceptions on War and the Use of Military Force”, s. 258–259.

³⁶ Sipilä & Raitasalo (2013), s. 259.

³⁷ Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa (2003), s. 29–30.

³⁸ ”A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy” (2010).

valtioiden väliseen turvallisuustoimintaan, jonka keskeisimpänä asiana on perusoikeuksien ja ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen.

1.5 AIKAISEMPI TUTKIMUS AIHEESTA

2000-luvun alun näyttävät terroristi-iskut läntisissä maissa johtivat terrorismia selittävän akateemisen kirjallisuuden määrän nopeaan nousuun. Ennen 2000-lukua vain harvat huomionarvoiset tutkijat olivat kirjoittaneet terrorismista. Dipak Gupta (2012) arvioi tämän johtuneen sanan terrorismi ideologisesta sekavuudesta, koska sen poliittisia merkityksiä on mahdotonta erotella. Tästä johtuen terrorismista kirjoittivat lähinnä ajatushautomot, tiedusteluyhteisöt sekä poliittiset instituutiot.³⁹

Omaan tutkimukseeni liittyen en löytänyt tutkimuksia joissa olisi samanaikaisesti analysoitu ja vertailtu terrorismin vaikutusta Euroopan unionin ja Ison-Britannian uhkamalleihin. Lähimpänä omaa työtäni on mielestäni Kapteeni Jani Reijosen esipuhekurssilla tekemä tutkielma *”Terrorismi uhkamallina kylmän sodan jälkeen - Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin turvallisuusstrategioiden vertailu”*. Tutkielmassaan Reijonen tutkii aihetta Kööpenhaminan koulukunnan laajennetun turvallisuuskäsitteen ja turvallistamisteorian mukaisesti. Reijonen laajentaa käsiteltävää turvallistamisteoriaa militarisoinnin käsitteellä.

Hyväksi perusteokseksi aiheeseen liittyen olen havainnut Paul Wilkinsonin kirjoittaman *”Terrorism versus Democracy. The Liberal State Response”*. Wilkinson kuvaa teoksessaan selkeästi ja laaja-alaisesti terrorismia, sen eri muotoja sekä liberaalien demokratioiden terrorismin vastaisia toimenpiteitä.⁴⁰

Muuten aiheeseeni liittyvää akateemista kirjallisuutta on paljon saatavilla. Liberalismin, turvallisuuden ja terrorismin välistä suhteesta on kirjoitettu laajasti useissa länsimaisissa akateemisissa julkaisuissa mm. Tim Dunnen kirjoittama artikkeli *”Liberalism, International Terrorism, and Democratic War”*, joka julkaistiin International Relations julkaisussa sekä Robert O. Keohanen kirjoittama artikkeli *”The Globalization of Informal Violence, Theories*

---

³⁹ Gupta, Dipak K. (2012): “Is terrorism the result of root causes such as poverty and exclusion?”, s. 109.

⁴⁰ Wilkinson, Paul (2006)

of World Politics, and the "Liberalism of Fear", joka julkaistiin Dialogue IO, Volume 1, Issue 01 (2002).⁴¹

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 LIBERALISMIN KESKEINEN OLEMUS JA KOLME IHANNETTA TURVALLISUUSAJATTELUUN

”Unionin päämääränä on edistää rauhaa, omia arvojaan ja kansojensa hyvinvointia.

Unioni tarjoaa kansalaisilleen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla ei ole sisärajoja ja jolla taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus, toteuttaen samalla ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia, turvapaikkaa, maahanmuuttoa sekä rikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa koskevat aiheelliset toimenpiteet.”⁴²

Unionin perusarvot yhdistävät kaikkia läntisiä valtioita, jotka perustuvat nykyaikaiseen liberaaliin demokratiaan. Esimerkkinä yhteisten arvojen merkityksestä valtioiden välisissä suhteissa voidaan pitää Yhdysvaltain presidentti Barack Obaman ja Pohjoismaiden johtajien Tukholman työillallisella 4.9.2013 annettua laajaa yhteistä julkilausumaa, jossa todettiin tasavallan presidentin kanslian tiedotteen mukaan:

”Maiden lujan kumppanuuden perustuvan yhteisiin arvoihin kuten demokratiaan, ihmisoikeuksiin, oikeusvaltioon ja markkinatalouteen.

Tämän vuosisadan turvallisuushkiin vastaaminen edellyttää kansainvälistä yhteistyötä, ja julkilausumassa todetaan tarve vahvistaa panostusta alueellisilla, transatlanttisilla ja kansainvälisillä foorumeilla, kuten EU:ssa, Natossa ja Naton kumppanuusohjelmassa. Uhkiin on myös vastattava tavalla, joka kunnioittaa ihmisoikeuksia.”⁴³

Julkilausumasta voi johtaa useita liberalismille keskeisiä piirteitä, kuten esimerkiksi kansainvälisten instituutioiden merkitys turvallisuuden tuottamisessa sekä laaja-alainen

---

⁴¹ Dunne, Time (2009): ”Liberalism, International Terrorism, and Democratic war”, s. 107–114.

Keohane, Robert O. (2003): ”The Globalization of Informal Violence, Theories of World Politics, and the “Liberalism of Fear”, s. 29–43.

⁴² Euroopan unionista tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto C83/13 (2010), 3. artikla.

⁴³ Tasavallan presidentin kanslian tiedote 44/2013.

kansainvälinen yhteistyö, jotka nähdään tehokkaimpana keinona ajaa valtioiden yhteisiä legitiimejä turvallisuusintressejä ja hallita kansainvälisen järjestelmän anarkista tilaa.⁴⁴

Euroopan unioni perustettiin edistämään rauhaa Euroopan maaperällä. Se perustuu liberalistisen teoriaperinteen mukaisille ihanteille, joista mielestäni kolme merkityksellisintä turvallisuutta edistävää ihannetta ovat: 1) demokraattisen rauhan periaate (Democratic Peace), 2) monitahoinen keskinäisriippuvuus (Complex Interdependence) sekä 3) laillisuusperiaate (Rule-of-Law).⁴⁵

Demokraattisen rauhan periaate on lähtöisin kantilaisesta ajattelusta jonka mukaan lakiin perustuvat ja toisiaan kunnioittavat tasavallat pystyvät saavuttamaan ikuisen rauhan. Liberalistisen teoriaperinteen varhaisiin teoreetikoihin kuulunut Immanuel Kant (1724–1804) kirjoitti, ”*Perpetual Peacessa*”:

*”sota voi hävitä, mikäli kaikki valtiot ovat luonteeltaan tasavaltoja, sillä niiden kansalaiset äänestäisivät sotaa vastaan muutoin kuin itsepuolustukseksi.”*⁴⁶

Kant argumentoi, että legitiimit tasavallat perustuvat Thomas Hobbesin (1588–1679) ja John Locken (1632–1704) esittelemän yhteiskuntasopimuksen mukaiseen ihmisten antamaan hyväksyntään olla hallittavia.⁴⁷ Samoin kuin Kant, Thomas Paine (1737–1809) toi kirjoituksissaan vahvasti esille tasavaltojen rauhanomaisen luonteen.⁴⁸

Onko demokratia pitkän rauhanjakson taustalla, joka on vallinnut nykymuotoiseen demokratiaan perustuvien valtioiden välillä? Vai onko mahdollista, että Yhdysvaltojen asema läntisten maiden hegemonina ja yhtenäiset turvallisuusintressit liberaaliin demokratiaan perustuvien maiden välillä selittäisivät tämän pitkän rauhanajan.

Demokraattisen rauhan teoriaa testattiin ensimmäisiä kertoja tilastotieteellisin keinoin Dean V. Babstin (1921–2006) toimesta. Babstin tutkimus selvitti tasavaltojen välisiä sotia vuosien

---

⁴⁴ Sipilä & Koivula (2013), s. 22.

Robert Axelrod ja Robert O. Keohane määrittelevät anarkian: ”Lack of common government in world politics, not to a denial that an international society—albeit a fragmented one—exists. To say that world politics is anarchic does not imply that it entirely lacks organization.” Axelrod, Robert & Keohane, Robert (1993): “Achieving co-operation under anarchy: strategies and institutions”, s. 85–86.

⁴⁵ Sipilä & Koivula (2013), s.25–26.

⁴⁶ Kant, Immanuel (1795): “Perpetual Peace”, s. 120–123.

⁴⁷ Kant (1795), s. 120–123.

⁴⁸ Paine, Thomas (1776): “Common Sense”

1789 ja 1941 välisenä aikana.⁴⁹ Babst käytti lähteenään Quincy Wrightin (1890–1970) kirjaa ”*A Study of War*” (1942), jossa Wright listaa suurimmat sodat vuosien 1480 ja 1941 välillä. Babstin havaintojen mukaan tarkastellun ajanjakson aikana käytiin 116 eriasteista sotaa joihin osallistui 438 valtiota. Sotien luonne ja koko vaihteli maailmansodista kolonialismin loppuaikojen vastakumouksellisiin sotiin. Babstin tekemien havaintojen mukaan tasavaltojen välillä ei käyty tarkasteluajanjakson aikana sotia, vaikka ne osallistuivatkin sotiin ja taisteluihin itsevaltaisia valtioita sekä omia siirtomaitaan vastaan.⁵⁰

Babstin tutkimuksen jälkeen useat muut akateemiset tutkijat ovat päätyneet samankaltaisiin tutkimustuloksiin, joissa todetaan, että sota demokraattisten valtioiden välillä on epätodennäköistä. Myös John R. Onealin and Bruce Russettin tutkimus: ”*The Kantian Peace. The Pacific Benefits of Democracy, Interdependence, and International Organizations, 1885–1992*” päätyi siihen, että Kant oli oikeassa siinä, että demokratia, keskinäisriippuvuus sekä osallistuminen kansainvälisiin organisaatioihin vähentävät valtioiden välisiä sotilaallisia konflikteja. Onealin ja Russettin tutkimus sijoittui vuosien 1885 ja 1992 väliselle ajalle.⁵¹

Samaan aiheeseen liittyen kirjoitti Francis Fukuyama paljon huomiota herättäneen artikkelin ”*Have We Reached the End of History?*” Fukuyama käsitteli kylmän sodan päättymistä ja liberalismiin voittoa Neuvosto-tyylisestä sosialismista, joka tulisi johtamaan rauhanomaisempiin valtioiden välisiin suhteisiin sillä rationaalisesti ja ennakoitavasti käyttäytyvät liberaaliin demokratiaan perustuvat valtiot ratkaisevat keskinäiset ristiriidat turvautumatta väkivaltaan. Tämä tulisi Fukuyaman mukaan johtamaan rauhallisempiin valtioiden välisiin suhteisiin.⁵²

Turvallisuutta merkittävästi lisäävä tekijä nykyaikaisissa liberaaleissa demokratioissa on Robert Keohanen ja Joseph Nyen mukaan niiden välinen monitahoinen keskinäisriippuvuus.⁵³

---

⁴⁹ Tasavallalla viitataan itsenäiseen valtioon, jolla on vapaasti valittu hallinto. Huomioitavaa Babstin tutkimuksen tuloksissa on, että Wrightin listaamat sodat tulee asettaa aikakontekstiinsa. Tilastoinnin alkuaikoina vapaasti valittuja hallintoja ei maailmassa liiemmin ollut. Tasavaltojen ja muiden demokraattisten valtioiden, joiden hallitus on valittu vapaiden vaalien kautta, määrä lähti nousuun nopeasti vasta I maailman sodan jälkeen.

⁵⁰ Babst, Dean V. (1964): ”Elective Governments – A Force for Peace”

⁵¹ Oneal, John R. & Russett, Bruce (2014): ”*The Kantian Peace. The Pacific Benefits of Democracy, Interdependence, and International Organizations, 1885–1992*”, s. 213–215.

⁵² Russett, Bruce, Starr, Harvey, Kinsella, David (2004): ”*World Politics. The Menu for Choice 7th Edition*”, s. 314. Pekka Sivonen kirjoittaa, että: ”Francis Fukuyaman teoria kylmän sodan päättymisestä ”historian loppuna” edustaa evoluutioanalogista mallinrakennusta: historia nähdään evolutiivisena prosessina, jossa kehittynein muoto lopulta voittaa.” Sivonen, Pekka (2013): ”*Tulevan ennakointi strategian tutkimuksen kohteena*”, s.134.

⁵³ Jackson, Robert & Sorensen, Georg (2003): ”*Introduction to International Relations Theories and approaches Second edition*”, s. 72.

Sen vaikutus turvallisuuteen perustuu olettamukseen, että monimutkaisten ja monitasoisten diplomaattisten, poliittisten, taloudellisten, ekologisten, sosiaalisten, kulttuurillisten ja sotilaallisten keskinäisriippuvuuksien kautta sodan ja konfliktin hinta on liian suuri hyötyyn nähden. Ihmisten luontaisen selviytymisvaisto ja heidän halukkuus oman hyvinvoinnin maksimointiin johtaa siihen, että ihmiset tarvitsevat valtion, joka takaa heille vapauden oman potentiaalin maksimointiin sekä turvallisen elinympäristön.⁵⁴

Valtioiden väliset keskinäisriippuvuudet voidaan jakaa yksityisen- ja julkisen sektorin välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Keskinäisriippuvuus voi olla vallitsevan tilanteen mukaan vähäistä tai hyvinkin tiukkaa kuten Euroopan unionin alueella. Voidaankin sanoa, että yksityisen- ja julkisen sektorin muodostamat suhteet valtion rajat ylittävässä toiminnassa ovat pääsääntöisesti toisiaan vahventavia, eikä niiden välillä ole selkeää rajaa. Esimerkkeinä mainittakoon valtion johdon toimet oman maan viennin edistämiseksi valtiovierailuiden aikana sekä vastakauppasopimukset sotilasmateriaalihankintojen yhteydessä.

Euroopan unioni ja sen jäsenmaat ovat osa arvoyhteisöä, joka perustuu kansanvaltaan sekä laillisuusperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Edellä mainitun arvoyhteisön valtiot pohjautuvat perustuslakiin ja tunnustettuihin multilateraalsiin instituutioihin, joiden tarkoituksena on kunnioittaa ihmisten oikeutta elämään, vapauteen ja omaisuuteen. Valtioiden sisäisten ja -välisten instituutioiden tehtävänä on tasapainottaa vallan tasaista jakautumista, jotta mikään osa kansallista tai kansainvälistä hallintojärjestelmää ei saa ylivaltaa järjestelmän muista osista.

Laillisuusperiaate lisää kansainvälisen järjestelmän vakautta sekä siinä olevien osapuolten ennakoitavuutta ja säännönmukaisuutta. Kansainvälinen laki ja -sopimukset lisäävät järjestelmässä toimivien osapuolten keskinäistä luottamusta sillä sääntöjen rikkomisessa on olemassa selkeät sanktiot.

Laillisuusperiaatteen ongelmana kansainvälisessä järjestelmässä on se, ettei kansainväliseen järjestelmään ole rakennettu kansainvälistä lakia valvovaa ja rangaistusvallan omaavaa instituutiota. Valtioiden itsensä vastuulle on jätetty kansainvälisen lain velvoitteiden ratifioiminen kansalliseen lainsäädäntöön. Kansainvälistä lakia tai keskinäisiä sopimuksia rikkonutta tahoja vastaan muut järjestelmän osapuolet voivat halutessaan yhdessä käyttää

---

⁵⁴ Owen, John M. "How Liberalism Produces Democratic Peace", s. 89.

monialaisia diplomaattisia, poliittisia ja taloudellisia keinoja sekä äärimmäisissä tapauksissa sotilaallista voimaa.

Yhteenvedona edellisistä kolmesta liberalistisen teoriaperinteen ihanteesta todettakoon, että liberaaliin demokratiaan pohjautuvien valtioiden intresseihin kuuluu sodan ja konfliktien välttäminen niiden välillä. Tällaisesta hyvänä esimerkkinä ovat OECD-maat (Organization for Economic Cooperation and Development), joiden keskinäinen kauppa on merkittävä osa niiden bruttokansantuotetta (BKT).⁵⁵ OECD-sopimukseen liittyneiden valtioiden intressien vastaista olisi osallistua aseelliseen selkkaukseen toista OECD-jäsenvaltiota kohtaan, koska aseellisen konfliktin negatiivinen taloudellinen ja sosiaalinen heijaste olisi hyötyihin nähden liian suuri. Huomion arvoista onkin, etteivät OECD-maat ole ajautuneet keskenään aseellisiin selkkauksiin vuosikymmeniin.⁵⁶ Liberalistisen teoriaperinteen mukaan kehittyneiden valtioiden keskinäisriippuvuus takaa niille edullisemman keinon, aseelliseen konfliktiin verrattuna, saavuttaa arvostusta ja hyvinvointia. Nykypäivän maailmassa ammattitaitoinen työvoima, tiedonsaatavuus sekä rahallinen pääoma ovat kansallisen menestymisen ja edistyksen takana. Maanpuolustuskorkeakoulun tutkijat Joonas Sipilä ja Tommi Koivula huomioivat, että keskinäisriippuvuuden erityispiirteenä voidaan pitää sitä, ettei alueen valtioiden tarvitse käytännössä varustautua keskinäiseen sotilaalliseen yhteenottoon.⁵⁷

Kansainvälisen poliittisen ulottuvuuden lisäksi terrorismilla on vahva sisäpoliittinen merkitys. Liberalistisen teoriaperinteen mukaan valtiot perustuvat kansanvaltaan ja laillisuusperiaatteeseen, jotka takaavat kansalaisten perusoikeudet. Valtioiden tärkein tehtävä on kansalaisten turvallisuuden ja elinmahdollisuuksien takaaminen. Yksi keskeisimmistä uutisaiheista viime vuosina onkin ollut valtioiden terrorismin vastaisten toimien vaikutus sen kansalaisten elämään. Torjuakseen terrorismin aiheuttamaa uhkaa useat läntisten maiden valtiot ovat joutuneet tiukentamaan lainsäädäntöään, lisäämään viranomaisten oikeuksia puuttua ihmisten elämään sekä käyttämään suuria määriä rahaa terrorismin vastaiseen toimintaan. Esimerkiksi Euroopan unionin direktiivi, joka annettiin vuonna 2006, asetti vaatimuksen, että tele- ja nettioperaattoreiden tulee tallentaa teletunnistetiedot vähintään

---

⁵⁵ Organization for Economic Cooperation and Development on Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö, joka perustettiin vuonna 1961. OECD-järjestön jäsenmaat tunnistavat niiden välisen taloudellisen keskinäisriippuvuuden merkityksen, ja kokoontuvat säännöllisesti keskustelemaan ja analysoimaan kansainväliseen talouteen vaikuttavista ongelmista. OECD on vuonna 1948 perustetun Euroopan taloudellisen yhteistyöjärjestön (enlganniksi OEEC, Organization for European Economic Cooperation) toiminnan jatkaja. [Lähde: <http://www.oecd.org/about/history/> (6.9.2013)].

⁵⁶ Russett, Starr, Kinsella (2004), s. 323 – 325.

⁵⁷ Sipilä & Koivula (2013), s. 26.

puolen vuoden ajaksi, jotta tiedot olisivat viranomaisten käytettävissä rikosten tutkinnassa ja torjunnassa erityisesti terrorismirikoksissa. Euroopan unionin tuomioistuimien julisti huhtikuussa 2014 kyseisen direktiivin pätemättömäksi, koska, että direktiivillä puututaan erityisen vakavasti yksityiselämän sekä henkilötietojen suojaan.⁵⁸

Euroopan unionin alueella valtioiden sisäisen turvallisuuden järjestelyt ovat edenneet samansuuntaisesti kansainvälisen kehityksen kanssa. Laaja-alaiset uhkamallit ovat tuoneet haasteita perinteisille hallintojärjestelmille. Niiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa on vaikea osoittaa selkeää vastuuta viranomaisista, joka voisi omin toimin torjua monitasoisia ja rajat ylittäviä uhkia.⁵⁹ Perinteisestä turvallisuusajattelusta, jossa valtio oli keskeinen turvattava kohde, on siirrytty kokonaisvaltaiseen ja poikkihallinnolliseen lähestymistapaan, jolla turvataan vallitseva elämäntapa ja ihmisten mahdollisuus elää vapaasti elämäänsä. Onnistuneen terroristi-iskun ja luonnon tai ihmisten aiheuttaman onnettomuuden jälkeen poikkihallinnollinen toiminta yleisesti ottaen on laajentunut. Esimerkiksi Lontoon olympialaisten valtavat turvajärjestelyt vuonna 2012 pohjautuivat monilta osin Lontoossa vuonna 2005 tapahtuneiden terrori-iskujen jälkiarviointiin sekä muualla maailmassa tehtyjen terrori-iskujen analysointiin.

Olympialaisten turvajärjestelyt osoittivat laajuudessaan tarpeen kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan uhkien ennaltaehkäisemisessä ja hallinnassa. Yksikään valtion hallinnon ala ei kyennyt kantamaan yksin vastuuta koko turvallisuusorganisaatiosta, joka koostui poliiseista, sotilaista sekä yksityisen sektorin turvallisuusorganisaatioista. Näiden lisäksi tiedustelupalvelu, maahanmuutto- ja rajavalvontaviranomaiset, Lontoon julkinen liikenne sekä hälytyspalvelut olivat keskeisessä asemassa olympialaisten turvallisuudessa järjestämisessä.⁶⁰

Kolikson kääntöpuolena, liberalistisen teoriaperinteen linssien läpi katsottuna, viranomaisten toimivallan kasvattaminen voi mahdollisesti johtaa ihmisten perusoikeuksien loukkauksiin. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa pidätettiin 246 ihmistä epäiltynä terrorismirikoksesta vuonna 2012. Näistä 246 ihmisestä 43:a syytettiin terrorismirikoksesta, joista 10 tuomittiin

---

⁵⁸ Koponen, Kalle, Reinboth, Susanna & Sajari, Petri (2014): "Oikeustieteilijät kiittävät: EU-tuomioistuimen päätös teletiedoista rohkea ja harvinaisen". Helsingin Sanomat 9.4.2014.

⁵⁹ Kerttunen, Mika (2007): "Uudet uhkat?", s. 136–137.

Carafano, James Jay (2011): "Five Missteps in Interagency Reform – And What to Do About Them", s. 115–124

⁶⁰ Smith-Spark, Laura (2012): "London's Olympic security headache". CNN 26.7.2012.

terrorismin vastaisen lainsäädännön perusteella. Huomioitavaa on, että kaikista 246 pidätetystä 24 odotti oikeudenkäyntiä vielä huhtikuussa 2013.⁶¹

Voidaankin sanoa, että laaja-alaiset uhkamallit ja kansainvälisen järjestelmän muutos ovat johtaneet muutoksiin myös nykyisessä hallintojärjestelmässä ja lainsäädännössä niin kansainvälisesti kuin kansallisesti. Todennäköisesti, monimuotoiset ja laaja-alaiset valtioiden rajat ylittävät uhkat tulevat muokkaamaan hallintorakenteita ja lainsäädäntöä myös tulevaisuudessa. Yhä syvenevät monitahoiset keskinäisriippuvuudet ovat olleet osaltaan vaikuttamassa kansainvälisen järjestelmän muutokseen. Vaikka ne ovatkin vähentäneet sotilaallisen voiman käyttämistä valtioiden välisissä suhteissa, ei sotilaallisen voiman merkitys ole kuitenkaan vähentynyt. Samoin turvallisuus on säilynyt ulkopoliittikan keskeisimpänä aiheena.

2.2 LIBERALISMI JA DEMOKRAATTISET INSTITUUTIOT KANSAINVÄLISESSÄ JÄRJESTELMÄSSÄ

Demokratiaan pohjautuva poliittinen kansainvälinen järjestelmä muodostaa multilateraalisen ja avoimen vuorovaikutuskanavan valtioiden, kansainvälisten järjestöjen (Governmental Organizations, GO), kansalaisjärjestöjen (Non-Governmental Organizations, NGO) sekä monikansallisten ja kansallisten yritysten välillä. Kansainväliseen järjestelmään perustettujen instituutioiden tärkeimpänä tehtävänä on rajoittaa valtioiden ylivaltaa ja käyttäytymistä sekä edistää valtioiden välistä yhteistyötä ja läpinäkyvää politiikkaa.

Multilateraalisen kansainvälinen järjestelmän tarkoituksena on kaataa perinteisiä valtioiden rajojen muodostamia esteitä, jotta ihmisten, tieto-aidon ja teknologian rajaton liikkuminen sekä vapaan markkina-alueen perustaminen olisi mahdollista. Idealistisen ideaalin mukaisesti alueelliset vapaat markkina-alueet kasvavat tulevaisuudessa maailmanlaajuisiksi vapaa markkina-alueeksi, joka mahdollistaa ihmisille tasavertaisen mahdollisuuden henkisen potentiaalin kasvattamiselle sekä maksimaalisen vapauden ja hyvinvoinnin saavuttamisen. Kansainvälisen järjestelmän eri osapuolten välinen yhteistyö edistyksen ja kehityksen

---

⁶¹ Statistical News Release (2013): ” Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes, stops and searches: Great Britain, quarterly update to December 2012”.

aikaansaamiseksi sekä hyvinvoinnin lisäämiseksi on osoittautunut mahdolliseksi monissa tapauksissa, vaikka eri osapuolten intressit ovatkin usein konfliktuaalisia.⁶²

Turvallisuuden käsitteen muuttumisen myötä demokratiaan perustuvan kansainvälisen järjestelmän osapuolten keskeisin tehtävä on tuottaa järjestelmän keskeisimmälle yksikölle, ihmiselle, mahdollisuus saavuttaa suurin mahdollinen hyvinvoinnin määrän ja turvata ihmisten elinmahdollisuudet. Järjestelmässä toimivat valtiot ja yhteisöt saattavat puolustaa omia intressejään ääritapauksissa myös aseellisin keinoin normatiivisten keinojen osoittauduttua tehottomiksi ja riittämättömiksi. Muuttuneen turvallisuuden käsityksen myötä, on tullut mahdolliseksi puuttua suvereenien valtioiden sisäisiin ongelmiin humanitäärisen intervention perusteella, jopa sotilaallisia voimakeinoja käyttäen.

Kansainvälinen järjestelmä muuttuu ja kehittyy säännöllisesti, sillä perustetuilla multilateraalisilla instituutioilla on monesti ollut parasta ennen päivä.⁶³ Muutos ja kehitys tapahtuvat monien eri tapahtumien kautta. Teknologian kehitys on yksi muutoksen voima, joka mahdollistaa informaation ja tavaroiden nopean maailmanlaajuisen liikkuvuuden sekä alentaa niistä johtuvia kustannuksia. Toisena muutoksen keskeisenä voimana on ihmisten moraalinen ja eettinen kehitys. Ajallisesti ja alueellisesti tapahtuvat eettisten ja moraalisten arvojen tärkeysjärjestyksen muutokset ovat keskeinen muutoksen aiheuttaja. Kolmantena keskeisenä muutosta aiheuttavana voimana on monikansallisten yritysten ja kansalaisjärjestöjen roolin vahventuminen kansainvälisessä järjestelmässä niiden kyetessä vaikuttamaan valtioiden käyttäytymiseen eritasoisin painostus ja lobbausmenetelmin.

2.3 LIBERALISMI JA VALTION SISÄINEN POLITIIKKA

Liberalistisen teoriaperinteen mukaan ulkoinen maailma on ihmisestä riippumaton todellisuus, jota se pyrkii selittämään.⁶⁴ Englantilainen filosofi John Locke (1632–1704), jonka kirjoittamia teorioita pidetään nykyään varhaisina liberalismiin muotoiluina, esitti ajatuksen ihmisen luonnollisesta vapaudesta ja samanarvoisuudesta.⁶⁵ Locken keskeisimpänä

⁶² Russett, Starr, Kinsella (2004), s. 28.

⁶³ Axelrod & Keohane (1993), s. 112–113.

⁶⁴ Sipilä & Koivula (2013), s. 23.

⁶⁵ Saastamoinen (2012), s. 247–248. Saastamoinen kirjoittaa Locken ajatuksesta luonnollisesta vapaudesta ja samanarvoisuudesta: “Ne ovat moraalisia faktoja, jotka määrittävät ihmisten välisiä suhteita luonnontilassa, ennen kuin he antavat suostumuksensa jonkun toisen poliittiselle vallalle... Locken ajatus ihmisten luonnollisesta vapaudesta ja tasaverisuudesta nojaa ajatukseen, että ihmiset ovat jumalan luomia ja siksi velvoitettuja noudattamaan jumalan heille asettamaa moraalilakia. Hän kutsuu tätä moraaliperiaatetta luonnolliseksi laiksi (natural law), koska sen sisältö voidaan tunnistaa luonnollista järkeä käyttämällä, ilman

ajatuksena oli yhteisön sosiaalinen, kulttuurillinen ja taloudellinen kehitys ja kukoistus niissä valtioissa, jotka suojelevat ja edistävät yksilön vapautta.

John Locken mielestä valtion tärkeimpänä tehtävänä oli turvata yksilön vapaus. Valtion tulisi pyrkiä edistämään kansalaistensa hyvinvointia maksimoimalla ihmisten vapaus ja toimimalla ns. yövärtijana. Lockelle valtio oli perustuslaillinen kokonaisuus, joka säätää ja valvoo lakeja, mutta pyrkii minimaalisesti rajoittamaan omien kansalaisten pyrkimystä hyvinvointiin.

John Locken ajatukset valtion tehtävistä ja rooleista ovat osittain kantautuneet 2000-luvulle saakka. Liberalistisen teoriaperinteen näkökulmasta valtion perimmäisenä tarkoituksena on kunnioittaa ihmisten oikeutta elämään, vapauteen ja omaisuuteen. Tämä eroaa realistisen koulukunnan tavasta määritellä valtion tärkeimmiksi intresseiksi vallan tavoittelun kansallisen turvallisuuden turvaamiseksi anarkisessa kansainvälisessä järjestelmässä sekä voimatasapainoteorian mukaisen varustautumisen.⁶⁶ Realistiselle koulukunnalle kansainvälisen järjestelmän anarkia on muuttumaton käsite, koska järjestelmässä ei ole valtioita korkeampaa auktoriteettia, joka toisi siihen järjestyksen. Anarkian vuoksi valtioiden tulee pitää huolta omista eduistaan oman olemassa olon turvatakseen. Tämä on kasvattanut sotilaallisen voiman merkitystä kansainvälisessä järjestelmässä sekä vakiinnuttanut turvallisuuden ulkopoliittikan keskeisimpänä aiheena.⁶⁷

Robert O. Keohane jakaa realistisen teoriaperinteen ajatuksen siitä, että valtiot ovat anarkisen kansainvälisen järjestelmän keskeisimpiä toimijoita.⁶⁸ Vastoin realistisen koulukunnan tulkintaa anarkiasta; liberalisteille arvot, normit ja erilaiset regiimit tuottavat järjestystä kansainvälistä järjestelmää hallitsevaan anarkiaan. Valtioiden sekä multilateraalisten kansainvälisten järjestöjen lisäksi kansalaisjärjestöt ovat merkityksellisiä voimia rauhoittamaan anarkiaa. Esimerkiksi maailman kauppajärjestö (International Monetary Fund,

---

Raamatun ylikuulusta... Selvää on, että jumala haluaa jokaisen ihmisyyksilön pysyvän hengissä niin pitkään kuin hän on säätänyt, ei sen mukaan mitä henkilö itse tai muut ihmiset asiasta ajattelevat. Tästä seuraa luonnollisen lain keskeinen periaate, velvollisuus suojella ja ylläpitää omaa elämää ja, kun tämä ei ole uhattuna, toisten ihmisten elämää”.

⁶⁶ Realismia ja sen näkökulmia käsitellään tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

⁶⁷ Jackson & Sorensen (2003), s. 68, 106 – 107, s. 125.

⁶⁸ Myös Barry Buzan allekirjoittaa valtioiden keskeisen roolin kansainvälisessä järjestelmässä: ”There is nothing unusual in privileging the state in this way. It remains special because of its central role in the processes of law, organised violence, taxation, political legitimacy, territoriality and in some ways social identity.” Buzan, Barry (2004): ”From International to World Society? English School Theory and the Social Structure of Globalisation”, s. 91.

IMF) ja Euroopan unioni (EU) ovat merkittäviä multilateraalisia kansainvälisiä järjestöjä.⁶⁹ Bill & Melinda Gates Foundation, Oxfam International sekä Lääkärit ilman rajoja ovat esimerkkejä vaikutusvaltaisista kansalaisjärjestöistä.⁷⁰

2.4 LIBERALISMIN ERI MUOTOJA KANSAINVÄLISEN POLITIIKAN TUTKIMUKSESSA

Liberalistinen teoriaperinne voidaan jakaa useaan eri suuntaukseen riippuen niiden painottamista kansainvälisen politiikan aiheista esimerkiksi kaupalliseen, republikaaniseen, sosiologiseen sekä institutionaaliseen liberalismiin. Kaupallinen liberalismi viittaa vapaan kaupan ja rauhan väliseen suhteeseen; republikaaninen liberalismi viittaa demokratian ja rauhan väliseen suhteeseen; sosiologinen liberalismi viittaa kansallisen ja kansainvälisen integraation väliseen suhteeseen ja institutionaalista liberalismia kannattava suuntaus keskittyy siihen miten toisissa maissa tapahtuvat toiminnot vaikuttavat kansallisiin yhteisöihin ja hallintoihin.⁷¹

2.5 LIBERALISMIN HEIJASTUMIA EUROOPAN UNIONISSA 2000-LUVULLA

Liberaaliin demokratiaan perustuvien valtioiden toimintaa kuvaa yksilönvapauksien kunnioittaminen ja valtion minimaalinen puuttuminen ihmisten perusoikeuksiin. 2000-luvulla ja sitä aiemmin tehtyjen terroristi-iskujen jälkeen valtiot ovat kiristäneet terrorismin vastaista toimintaansa esimerkiksi laajentamalla tiedustelupalveluiden tiedonsaantioikeuksia ja määrittelemällä niiden tehtävien painotuksia uudelleen.

---

⁶⁹ Maailman kauppajärjestö (engl. World Trade Organization, WTO) on kauppapoliittista yhteistyötä koskeva hallitusten välinen kansainvälinen järjestö. Maailman kauppajärjestö aloitti toimintansa vuonna 1995, jolloin se korvasi edeltäjänsä vuodesta 1947 toimineen tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (engl. General Agreement on Tariffs and Trade, GATT).

⁷⁰ Bill Melinda Gates Foundation, Oxfam International sekä lääkärit ilman rajoja järjestö ovat Foreign Policy lehden mukaan eräitä maailman vaikutusvaltaisimpia kansalaisjärjestöjä. Bill Melinda Gates Foundation keskittyy parantamaan maailman terveyttä, poistamaan köyhyyttä sekä parantamaan Yhdysvaltojen koulutuksen tasoa. Heidän vuoden 2007 budjetti oli \$37 miljardia omaisuutena, ja se jakoi yli \$2 miljardia avustuksina. Oxfam international vuoden 2007 budjetti oli menoina \$704 miljoonaa. Lääkärit ilman rajoja järjestö (engl. Doctors Without Borders, ransk. Medecins Sans Frontieres) keskittyy terveydenhuoltojärjestelmien perustamiseen maailman köyhimmässä maissa sekä tuottamaan niille akuutteja hätäensiapupalveluja. Heidän vuoden 2007 budjetti oli \$770 miljoonaa.

⁷¹ Baldwin, David, A. (1993): ”Neorealism and Neoliberalism. The Contemporary Debate”, s. 4. Jackson & Sorensen (2003), s. 108.

Euroopan unioni pyrkii omassa toiminnassaan turvaamaan ihmisten perusoikeudet omien arvojensa mukaisesti. Tämä on johtanut vaikeuksiin sovitettaessa terrorismin vastaista toimintaa yhteneväiseksi eri osapuolten välillä kansainvälisessä järjestelmässä. Matkustajatietojen luovuttaminen (Passanger Name Record, PNR) on yksi esimerkki kiistanalaisista aiheista, jossa Yhdysvallat on pyytänyt Euroopan unionia toimimaan vastoin unionin määrittämiä perusoikeuksia yksityisyyteen ja henkilökohtaisten tietojen suojaan.

2.5.1 MATKUSTAJATIETOJEN LUOVUTTAMINEN

Yksi keskeisistä muutoksista mitä onnistuneet terroristi-iskut ovat saaneet aikaan, on lentomatkustuksen ja -rahdin kuljettamisen säädösten huomattava kiristyminen Euroopan sisäisillä ja ulkoisilla lennoilla. Euroopan komissio hyväksyi vuonna 2011 unionin ja Yhdysvaltojen välisen sopimuksen matkustajarekisteritietojen (PNR) vaihtamisesta ja luovuttamista asianomaisille viranomaisille transatlanttisilla lennoilla terrorismi- ja rajat ylittävien vakavien rikosten tutkintaan ja torjuntaan. Aiempi väliaikainen sopimus Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välillä oli tehty vuonna 2007.⁷² Euroopan unioni on tehnyt samankaltaisia bi-lateraaleja sopimuksia PNR-tietojen vaihtamisesta myös muiden läntisen maiden kanssa.

Eurooppa neuvosto esitti vuonna 2007 antamassa puitepäätösesityksessä komissiolle, että PNR-tietoja olisi mahdollista käyttää myös Euroopan unionin sisäisillä lennoilla terrorismirikosten tutkinnassa ja torjunnassa.⁷³

PNR-rekiseri sisältää mm. matkustajan nimi, tiedot matkasta ja matkustuspäivistä, osoite, puhelinnumero, käytetyt maksuvälineet sekä luottokortin numero.⁷⁴ Kuten jo aiemmin kirjoitin Euroopan tuomioistuin julisti teletunnistetietojen säilyttämisestä annetun direktiivin pätemättömäksi vuoden 2014 huhtikuussa. Siinä kerättävien henkilökohtaisten tietojen luonteen katsottiin olevan niin sensitiivistä, että tietojen kerääminen ja säilyttäminen rikkoo Euroopan unionin kansalaisten perusoikeuksia yksityisyyteen ja henkilökohtaisten tietojen

---

⁷² Eurooppa neuvosto (15.12.2011): “ Matkustajarekisteritietoja koskeva sopimus allekirjoitettiin Yhdysvaltojen kanssa”.

⁷³ Eurooppa neuvosto (2011): “Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden ehkäisyä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyvää syytteenpanoa varten”.

⁷⁴ House of Lords, European Union Committee (2007): “The EU/US Passenger Name Record (PNR) Agreement: Report with Evidence”, s. 9. Eurooppa neuvosto (2011): “Matkustajarekisteritietoja koskeva sopimus allekirjoitettiin Yhdysvaltojen kanssa”.

suojaan. PNR-rekisteriin kerätään paljon matkustajien henkilökohtaisia tietoja verrattain pitkäksi ajaksi, joka saattaa johtaa yksityisyydensuojan kaventumiseen.⁷⁵

2.5.2 TELETUNNISTETIETOJEN SÄILYTTÄMINEN

Eurooppa neuvoston direktiivi (2002/24/EC), joka vaati tele- ja nettioperaattoreita tallentamaan kansalaisten teletunnistetietoja vähintään puoli vuotta astui voimaan vuonna 2006.⁷⁶ Direktiivi oli tarkoitettu viranomaiset käytettäväksi vakavien rikosten tutkintaan ja torjuntaan. Ensisijaisesti teletunnistetietoja oli tarkoitus käyttää terrorismirikoksia vastaan. Vaatimus teletunnistetietojen käyttämisestä terrorismirikosten tutkimisessa esitettiin jo vuoden 2004 Eurooppa neuvoston hyväksymässä erityisessä terrorisminvastaisessa julistuksessa (Declaration on Combatting Terrorism).

Euroopan tuomioistuin mitätöi teletunnisteiden säilyttämisestä annetun direktiivin huhtikuussa 2014. Päätöksen mukaan direktiivi rikkoo osittain Euroopan unionin kansalaisten perusoikeuksia yksityisyyteen ja henkilökohtaisten tietojen suojaan ja on näin ollen osittain Euroopan unionin perussopimusten vastainen.

2.5.3 NAAPURUUSPOLITIikka

Euroopan unionin naapuruuspolitiikan tarkoituksena on bi-lateraalisten suhteiden kautta vahvistaa ja vakauttaa unionin lähialueita estämällä laajentuneen unionin ja sen naapureiden välille syntymästä niitä jakavia esteitä. Toiseksi, aktiivisen naapuruuspolitiikan tarkoituksena on tarjota unionin naapurivaltioille mahdollisuus osallistua unionin toimintaan. Naapuruuspolitiikan perustana ovat:

---

⁷⁵ Eurooppa neuvosto (15.12.2011): "Matkustajarekisteritietoja koskeva sopimus allekirjoitettiin Yhdysvaltojen kanssa":

"Uuteen sopimukseen sisältyy vahva tietosuojajärjestelmä, joka asettaa tiukat vaatimukset tietoturvalle ja tietojen eheydelle. PNR-tietoja voidaan säilyttää vain 10 vuotta rajat ylittävän rikollisuuden osalta ja 15 vuotta terrorismin osalta. Kuuden kuukauden kuluttua PNR-tietoihin kuuluvat henkilön tunnistamisen mahdollistavat tiedot peitetään, ja viiden vuoden kuluttua PNR-tiedot siirretään passiiviseen tietokantaan, jota valvotaan vielä tarkemmin."

⁷⁶ Eurooppa neuvoston direktiivi (2006/24/EC): " on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC"

*”demokratia, oikeusvaltion periaate, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen, markkinatalous, kestävä kehitys ja hyvä hallintotapa.”*⁷⁷

Euroopan unionin naapuruuspolitiikka on osa unionin aktiivista alueellista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jolla se on pyrkinyt vahventamaan asemaansa merkittävänä maailmanlaajuisena toimijana. Vuodesta 2003 lähtien se on tullut osaksi Euroopan unionin turvallisuustoimintaa laaja-alaisten uhkien, kuten terrorismin, torjunnassa ja ennaltaehkäisyssä sitouttamalla kumppanuusmaat läheiseen turvallisuusyhteistyöhön unionin kanssa.

Suurimpana uhkana Euroopan unionin naapuruuspolitiikan onnistumiselle on ollut euroalueen taluskriisi, joka mahdollisesti heikentää Euroopan unionin maailmanlaajuisia arvovaltaa. Pahimmillaan euroalueen kriisi voi vaikuttaa koko liberaalin kansainvälisen järjestyksen vetovoimaan, jonka mallina Euroopan unioni on ollut jo vuosikymmenien ajan. Eurokriisin vaikutusta voi osaltaan pahentaa vallitsevan maailman järjestyksen muuttuminen kohti multipolaarista maailmaa ja painopisteen siirtyminen lännestä itään.⁷⁸

Toisena uhkana Euroopan unionin aktiivisen naapuruuspolitiikan onnistumiselle on sen aiheuttamat vastareaktiot, joista voi käyttää nimitystä ns. integraatiodilemma. Samuel Charap ja Mikhail Troitskiy ovat kirjoittaneet integraatiodilemmasta artikkelissaan *“Russia, the West and the Integration Dilemma”*.⁷⁹ Heidän mukaansa integraatiodilemma on taloudellinen ja poliittis-sotilaallinen muunnos turvallisuusedilemmasta.⁸⁰

Mielestäni integraatiodilemmalla on mahdollista kuvata osittain myös syitä uskonnollisesti motivoituneen monikansallisen sekä aatteellisen terrorismin aiheuttamaan uhkaan läntisiä maita kohtaan.⁸¹ Integraatiodilemma on luotu selittämään valtion kokemaa uhkaa sen turvallisuudelle ja hyvinvoinnille sen naapureiden perustamien sotilaallisten liittoumien tai taloudellisten ryhmittymien vuoksi, joihin se itse ei pääse osalliseksi.⁸² Ottamalla huomioon ei-valtiollisten toimijoiden merkityksen nousun kansainvälisessä järjestelmässä ja Euroopan

---

⁷⁷ Euroopan parlamentin päätöslauselma Euroopan naapuruuspolitiikan uudelleentarkastelusta – itäinen ulottuvuus (B7-0198/2011).

⁷⁸ Wright, Thomas (2013): “Europe’s Lost Decade?”, s. 20–24.

⁷⁹ Charap, Samuel & Troitskiy, Mikhail (2013): “Russia, the West and the Integration Dilemma”, s. 50–51.

⁸⁰ Ks. luku 2.6.1 Realistinen teoriaperinne. Kirjoitan tarkemmin turvallisuusedilemmasta tässä luvussa.

⁸¹ Puistola, Juha-Antero & Herrala, Janne (2006): ”Terrorismi Euroopassa”, s. 78–79, 105–112. Kerron tarkemmin terrorismin eri ilmentymistä kappaleessa 3 ”Terrorismi”.

⁸² Charap & Troitskiy (2013), s. 50.

unionin naapuruuspolitiikkaan osallistuvat valtiot, on mielestäni aiheellista lyhyesti tarkastella integraatiodilemman vaikutusta monikansalliseen terrorismiin liittyen.⁸³

Euroopan unionin ja sen eteläisten naapureiden välinen multilateraalinen lähentyminen saattaa johtaa tyytymättömyyteen osassa unionin ja kumppanuusohjelmaan kuuluvien valtioiden väestöä. Laajentuneen Euroopan unionin vahvan vaikutusvallan leviäminen sen eteläisten naapurimaiden alueelle voi palauttaa mieliin kolonialismin ajan sekä vahventaa tunnetta, että länsimailla on vieläkin halu puuttua arabimaailman asioihin. Molemmat edellä esittämäni negatiiviset tekijät ovat Juha Puistolan ja Janne Herralan mukaan islamilaisen terrorismin nousuun vaikuttaneita tekijöitä.⁸⁴

Euroopan alueella globalisaatio, multilateralismi ja kulutusyhteiskunta ovat aiheuttaneet ongelmia jo 1900-luvun puolivälistä alkaen, jolloin syntyi useita vasemmistolaisia terroristiryhmiä. Suuri osa tunnetuista vasemmistolaisista terroristiryhmistä ei ole ollut aktiivisia Euroopassa 2000-luvulla. Kuitenkin, on jopa todennäköistä, että euroalueen pitkittynyt talouskriisi ja siitä seuranneet laaja työttömyys sekä yleinen tyytymättömyys osassa Euroopan unionin jäsenmaita johtaa vasemmistoterrorismin ja anarkismin uuteen nousuun.⁸⁵

Euroopan unionin naapuruuspolitiikan tavoitteena on luoda unionin lähialueet kattava laaja vapaakauppa-alue, joka mahdollistaa myös ihmisten vapaan liikkuvuuden sen alueella. Äärioikeisto vastustaa Eurooppaan eteläisistä naapureista suuntautuvaa immigraatiota, multikulttuurismia sekä erityisesti islamin uskon leviämistä Euroopassa. Äärioikeisto on TE-SAT 2013 raportin mukaan aktiivinen toimija Euroopan unionin alueella. Monissa unionin jäsenmaissa onkin tehostettu äärioikeiston tarkkailua varsinkin Anders Behring Breivikin tekemien terroristi-iskujen ja Saksassa havaitun äärioikeistolaisen terroristiryhmän Nationalsozialistischer Untergrund (National Socialist Underground, NSU) esiintulon jälkeen vuonna 2011. TE-SAT 2013 raportissa mainitaan myös, että äärioikeistolaisilla ryhmittymillä on hallussaan mittavat määrät terroristi-iskuihin tarvittavaa materiaalia. Tämän lisäksi raportti

---

⁸³ Euroopan komissio: ”Euroopan naapuruuspolitiikka”.

[http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_fi.htm (14.4.2014)].

⁸⁴ Puistola & Herrala (2006), s. 106.

⁸⁵ TE-SAT 2013: EU Terrorism Situation and Trend Report, s. 30–33. TE-SAT 2013 raportin mukaan vasemmisto- ja anarkistiterroristiryhmien tekemät iskut jatkoivat vähentymistä. Vuosien 2010 ja 2013 välillä vasemmisto- ja anarkistiterroristiryhmien tekemät iskut: 45 terroristi-iskua vuonna 2010, 37 terroristi-iskua vuonna 2011 ja 18 terroristi-iskua vuonna 2012. TE-SAT 2013 mukaan vasemmisto- ja anarkistiterrorismi on erityiset vahvaa Kreikassa, Italiassa ja Espanjassa, joissa euroalueen talouskriisin vaikutukset ovat olleet pahimpia.

mainitsee muutamia terrori-iskujen yrityksiä, jotka ovat olleet sidonnaisia äärioikeistoliikkeisiin.⁸⁶

2.6 LIBERALISMIN JA REALISMIN KESKEISIMMÄT EROAVAISUUDET

2.6.1 REALISMIN TAUSTAA

1900-luvulla kansainvälinen järjestelmä näytti siinä vallitsevan anarkian kaikessa ankaruudessaan. Nykymuotoiset kansallisvaltiot kilpailivat vallasta ja resursseista kaikin keinoin, josta johtuen maailma näki kaksi maailmansotaa sekä monia muita vakavia sotilaallisia kriisejä. Valtiot pyrkivät kasvattamaan relatiivista voimaa, jonka avulla ne pystyivät parhaiten suojelemaan omat etunsa ja turvaamaan kansallisen turvallisuuden. Valtiokeskeinen kansainvälinen järjestelmä osoitti, että valtioiden toiminta siinä oli sarja rationaalisia toimenpiteitä, joilla ne varmistivat kansainvälisen kilpailukyvyn. Se edellytti uhrauksia ja röhkeää käyttäytymistä resurssien hankkimiseksi järjestelmässä, jossa ei ollut valtioiden toimia rajoittavaa korkeampaa auktoriteettia.

Yksi realistisen teoriaperinteen varhaisista teoretikoista oli Thomas Hobbes (1588-1679). ”*Leviathanissa*” Hobbes luettelee valtion keskeisimmät tehtävät ja velvoitteet. Hobbesin mukaan valtiot ovat syntyneet ihmisten pelon ja epävarmuuden seurauksena, joka johti samanhenkisten ihmisten muodostaman yhteisön syntymiseen. Ennen järjestäytyntä yhteiskuntaa ihmiset elivät ns. Luonnon tilassa. Heillä oli rajaton vapaus, mutta elinympäristö oli anarkinen, ja turvallisuus syntyi omien toimintojen seurauksena. Ihminen pystyi luottamaan vain itseensä. Yhteisön rakentuessa, ihminen teki sopimuksen valtion kanssa siitä, että hän luovuttaa omaa rajatonta vapauttaan valtiolle ja suostuu toimimaan sen rajoitusten mukaisesti. Vastalahjaksi valtio lupasi turvata ihmisen elämän ja varmistaa hänelle mahdollisuuden hyvään elämään.⁸⁷

Yhteisöjen kasvaminen ihmisten turvallisuuden takaajiksi mahdollisti kollektiivisen hyvinvoinnin tavoittelun. Klassisen realismin yksi keskeisimpiä termejä ns. turvallisuusdilemma (enlg. security dilemma) on peräisin siitä, että suojatakseen ihmisiä

⁸⁶ TE-SAT 2013, s. 34–37.

⁸⁷ Hobbes, Thomas (2009): ”Leviathan - The Incommodities Of Such A War”

anarkisessa järjestelmässä, valtion tuli nostaa omaa potentiaalia käydä sotaa. Samanaikaisesti kun ihmisten kokema turvallisuus kasvoi, niin yhtä aikaisesti kasvoi valtioiden kyky tuhota ihmisiä naapuri valtioissa. Huolimatta siitä, että kyseessä oli puolustuksellinen teko, naapurivaltiot alkoivat kehittää omaa relatiivista voimaa vastaukseksi niiden kokemaa hyökkäyksen uhkaa vastaan. Voidaankin todeta, että samalla kun molempien valtioiden potentiaali käydä sotaa kasvoi, ne joutuivat arvioimaan toisten valtioiden motiiveja relatiivisen voiman kasvattamiseksi.

Ken Booth ja Nicholas J. Wheeler kirjoittavat ”*The Security Dilemmassa*”, että turvallisuusdilemma esiintyi ensimmäisen kerran John Hertzin (1908–2005) artikkelissa ”*Idealist Internationalism and the Security Dilemma*”, joka julkaistiin *World Politics* -journaalissa vuonna 1950.⁸⁸ Hertz kirjoitti:

*”Because humans have the capacity to inflict pain and death on each other, this created mutual suspicion and mutual dilemma: the dilemma of kill or perish, of attacking first or running the risk of being destroyed.”*⁸⁹

Barry Buzan ja Lene Hansenin mukaan turvallisuusdilemma syntyy valtioiden vääristä olettamuksista niiden naapureiden varustautumisen taustalla olevista motiiveista. Buzan ja Hansen kirjoittavat:

*”The Liberal security dilemma occurs because states misperceive each other’s intentions: each state is merely striving to be defensively secure, but in doing so others falsely perceive it as being threatening.”*⁹⁰

”*The Security Dilemmassa*” Ken Booth ja Nicholas Wheeler kirjoittavat Robert Jervisin Spiraali mallista (engl. spiral model), joka pohjautuu Thomas Hobbesin esittämälle teorialle ihmisten pelosta ja epävarmuudesta luonnon tilassa olevassa maailmassa.

”States without aggressive motives towards each other nevertheless interpret each other’s actions as evidence of hostile intent, and through mistrustful interactions deepen their suspicion. The parties fail to understand the situation they are in, and falsely interpret

---

⁸⁸ Booth, Ken & Wheeler, Nicholas J. (2008): “The Security Dilemma: fear, cooperation and trust in world politics”, s. 21–22.

⁸⁹ Sama kuin edellinen.

⁹⁰ Buzan, Barry & Hansen, Lene (2009): “The Evolution of International Security Studies”, s. 33.

each other's behaviour as indicating hostile intent. The spiral model rests on the assumption that state behaviour is driven by insecurity and fear."⁹¹

Yksi keskeinen klassisen realismin teoriaperinteen ajattelija Hans J. Morgenthau (1904–1980) esittää ”*Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*”, että kansainvälinen politiikka on vaikeasti ennustettavissa. Jälkikäteen tarkasteltuna yksinkertaiseltakin näyttävät asiat ovat olleet päätöksenteon hetkellä epävarmoja tulevaisuuden arvioita. Kansainvälisen järjestyksen muuttuessa, poliittisiin päätöksiin sisältyy aina ennalta arvaamattomia voimia, jotka paljastuessaan saattavat rikkoa vallitsevan tasapainon tuhoisin seurauksin.⁹²

Hans J. Morgenthau puhuu ”*Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*” kirjassaan siitä, että jokaisella yhteisöllä, kuten ihmisellä on olemassa oma sietokyvyn raja.⁹³ Paineen muodostuessa liian suureksi, tapahtunut vahinko on korjaamaton. Tämän vuoksi valtioiden on pystyttävä suojelemaan omaa kansallista turvallisuuttaan tasapainottamalla kilpailijoidensa valtapyrkimyksiä kehittämällä relatiivista voimaa.⁹⁴

Bi-polaarinen, kylmän sodan aikainen, kansainvälinen järjestelmä muuttui unipolaariseksi varsin nopeasti Neuvostoliiton lakattua olemasta. Kylmän sodan päättymisen jälkeen alkoi uhkamallien muuttuminen kohti laaja-alaisempia uhkia. Yhden suuren antagonistin hävitessä länsimaiseen turvallisuusdiskurssiin nousi Yhdysvaltojen vahvasti ajama näkemys Irakin, Iranin ja Pohjois-Korean muodostama ns. pahuuden akseli (Axis of Evil), maailmanlaajuinen terrorismi sekä ydinaseiden leviäminen. Voimatasapainoteorian ei katsottu enää vastaavan uusia uhkamalleja, vaan sen tilalle tuli Bushin hallinnon ajama ennaltaehkäisevän sodan ja vieraan vallan hallinnon vaihdon doktriini, joka näkyi mm. toisessa Irakin sodassa vuonna 2003.⁹⁵

---

⁹¹ Booth & Wheeler (2008), s. 45.

⁹² Morgenthau, Hans J. (1993): ”*Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*”, s. 21. Morgenthau puhuu teoksessaan ”*Politics Among Nations*” epävarmasta aavistuksesta. Itse tulkitseen kontekstin siten, että kansainvälisten suhteiden kehittymistä ja kansainvälisessä järjestelmässä tapahtuvaa toimintaa on mahdollista ennustaa historiallisten esimerkkien kautta, mutta parhaimmillaankin, valtioiden toiminta menneisyydessä ja niistä johdettavat kausaalit ilmiöt ovat vain suuntaa antavia ajatuksia.

⁹³ Morgenthau (1948), s. 22.

⁹⁴ Morgenthau (1948), s. 115–166. Morgenthau mukaan kansallinen voima perustuu seuraaviin kokonaisuuksiin: maantieteellinen sijainti, luonnonvarat, teollisuus, sotilaallinen valmius, väestö, kansallinen luonne ja moraalit, diplomatia sekä hallituksen laatu.

⁹⁵ Booth & Wheeler (2008), s. 68–69.

Jatkamalla Boothin ja Wheelerin ajatusta mielestäni 2000-luvun uhkamalleja rakennettaessa on ollut kuvaavaa, että ideologiseen fundamentalismiin perustuva näkökulma johtaa toimijan pelkäämään toisia osapuolia sen suhteen mitä ne ovat eikä sen vuoksi mitä ne tekevät ja että erilaisten uhkien turvallistamisella absoluuttiseen turvallisuuteen pyrkivä toimija aiheuttaa turvattomuutta kaikille kansainvälisen järjestelmän kaikille osapuolille. Bushin hallinnon aloittama ns. sota terrorismia vastaan tulee olemaan pitkä, sillä terrorismi on juurtunut syvälle maailman kansojen kulttuuriin, joten terrorismia tulee aina esiintymää jossain suunnassa maailmaa.⁹⁶

2.6.2 KANSAINVÄLISEN JÄRJESTELMÄN ANARKIA JA VALTIOIDEN ROOLIT

Yksi olennaisimmista eroista liberalistisen teoriaperinteen ja klassisen realismin välillä liittyy kansainvälisessä järjestelmässä vaikuttavan anarkian luonteeseen ja valtioiden rooliin siinä.

Molemmat koulukunnat jakavat ajatuksen, että kansainvälisessä järjestelmässä ei ole valtioita ylempää auktoriteettia, joka voisi säädellä niiden välisiä suhteita. Liberalistinen koulukunta argumentoi, ettei kansainvälisessä järjestelmässä esiintyvän anarkian tarvitse olla pelkoon ja turvattomuuteen perustuvaa. Kansainväliseen järjestelmään on perustettu anarkiaa ohjaavia ja vakauttavia instituutioita, joista on muodostunut turvallisuusyhteisöjä.⁹⁷

Klassiseen realismiin perustuva koulukunta näkee kansainväliseen järjestelmään perustettujen instituutioiden olevan merkityksettömiä. Ne ovat perustettu ajamaan vahvimpien jäsenmaiden etuja eivätkä ne ole olemassa kuin sen aikaa, että niiden tarjoama hyöty vahvimille jäsenmaille päättyy.

Kansainvälinen laki on molemmille koulukunnille keskeinen väline kansainvälisen politiikan teossa. Liberalismin näkökulmasta kansainvälinen laki vahvistaa keskinäisriippuvuutta ja auttaa kansainvälisen järjestelmän jäseniä ennakoimaan toisten toimia. Klassisen realismin näkökulmasta kansainvälinen laki on myös hyvä säätely mekanismi, mutta sen avulla ei voi hallita järjestelmässä vaikuttavaa anarkiaa kahdesta syystä 1) ei ole olemassa kansainvälistä

---

⁹⁶ Booth & Wheeler (2008), s. 65–70.

⁹⁷ Turvallisuusyhteisöllä tarkoitetaan liberaaliin demokratiaan perustuvien valtioiden muodostamia yhteisöjä, jotka ovat niin suuressa poliittisessa, taloudellisessa ja sosiaalisessa keskinäisriippuvuudessa, että niiden välistä aseellista konfliktia pidetään käytännössä mahdottomuutena. Jackson & Sorensen (1993), s. 130.

lakia valvovaa auktoriteettia ja 2) kansainvälinen lain ja valtioiden välisten sopimusten voimassaolo lakkaa kun valtioiden intressit tai niiden kansallinen turvallisuus on uhattuna.⁹⁸

2.6.3 TURVALLISUUDEN KÄSITE JA TERRORISMI EUROOPAN UNIONISSA JA ISOSSA-BRITANNIASSA: IDEALISTISTA TOIVEIKKUUTTA VAI REALISMIIN POHJAUTUVAA VOIMAPOLITIIKKAA?

Liberalismin, turvallisuuden ja terrorismin merkityksien tutkiminen on tämän tutkimuksen oleellisimpia asioita. Edellisissä alaluvuissa olen kuvannut sekä liberalistisen että realistisen teoriaperinteen perusluonnetta ja niiden keskeisimpiä käsitteitä.

Läntiset maat, joiden hallinto perustuu vahvaan liberaaliin demokratiaan, ovat onnistuneet 2000-luvulla välttymään pitkäkestoisilta terrorikampanjoilta, jotka uhkaisivat niiden olemassa oloa. Yhtenä syynä tähän on varmastikin demokraattinen hallintomuoto, joka tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet lainmukaiseen poliittiseen vaikuttamiseen. Toinen todennäköinen syy on suhteellisen vapaa ja suvaitseva yhteiskunta, joka tarjoaa kansalaisilleen hyvän ja tasapuolisen mahdollisuuden elämään. Kolmantena todennäköisenä syynä ovat ihmisten laajat perusoikeudet, joita läntisten maiden hallinnot noudattavat ja valvovat.

Nykyinen tilanne ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys. Vaikka läntisten maiden alueilla tehdään vain murto-osa vuosittaisista terrori-iskuista maailmassa niin talouskriisin myötä kasvanut työttömyys, tyytymättömyys ja syrjäytyneisyys Euroopassa voi nopeasti eskaloitua väkivaltaisiksi yhteenotoiksi, jotka laajenevat aina terrorikampanjoihin saakka. Toinen huomio koskee vapaan yhteiskunnan tarjoamia mahdollisuuksia terroristiorganisaatioille. Vapaa liikkuvuus Euroopan unionin alueella sekä laaja sanan- ja kokoontumisvapaus tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet rekrytoinnille, propagandalle sekä iskujen valmisteluille.

Euroopan unionin ja Ison-Britannian turvallisuusstrategioiden mukaan monikansallinen uskonnollinen terrorismi ja nationalistinen terrorismi ovat niiden näkökulmasta, tällä hetkellä, terrorismin uhkaavimmat muodot. Äärivasemmistolaisen terrorismin ja anarkistiterrorismin painopiste on tällä hetkellä eteläisen Euroopan alueella, joka on monta vuotta kestäneen

---

⁹⁸ Baldwin (1993), s. 4–10.

euroalueen taloudellisen kriisin pahiten koettelema alue. Äärioikeistolaisen terrorismin vaikutus Euroopan unionin koko alueella on ollut tasaisessa nousussa, vaikka se onkin jäänyt uskonnollisen- ja nationalistisen terrorismin varjoon julkisessa turvallisuuskeskustelussa. Yhden asian terrorismin vaikutus vallitsevaan turvallisuustilanteeseen nähden ei ole tämän tutkimuksen kannalta oleellista, sillä yhden asian ryhmittymät ovat nykyisin, ainakin toistaiseksi, keskittyneet lähinnä mielenilmauksiin ja sabotaasiin.⁹⁹

David Rapoportin aaltoteorian mukainen terrorismin neljäs aalto, uskonnollinen terrorismi, jonka keskustana toimii ääri-islamistinen terrorismi kestää todennäköisesti 2020-luvun puoliväliin saakka. Rapoportin mielestä uskonnon käyttäminen terrorismin moraalisenä ja eettisenä oikeutuksena sekä valtion hallintamuodon perusteena on kuvaava piirre terrorismin neljännelle aallolle, mutta poikkeava ilmiö kolmeen aiempaan terrorismin aaltoon nähden. Uskonnollinen terrorismi on noussut länsimaisten uhkamallien vaarallisimpaan luokkaan sen näkyvyyden ja kuolettavuuden seurauksena.¹⁰⁰

Euroopan unionin turvallisuusstrategiassa, ”*Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisessa maailmassa*” vuodelta 2003, puhutaan uudesta, maailmanlaajuisesta, uskonnollisen terrorismin aallosta, johon ei ole mahdollista vastata pelkästään sotilaallisilla keinoin. Euroopan unionin turvallisuusstrategia-asiakirjassa painotetaan, että Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja luo pohjan kansainvälisille suhteille ja turvallisuusneuvostolla on pääasiallinen vastuu rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Kansainväliset järjestöt, järjestelmät ja sopimukset esiintyvät tehokkaina lisäkeinoina torjua turvallisuuteen kohdistuvia uhkia.¹⁰¹

Jatkuva talouskriisi Euroopan alueella vaikuttaa Euroopan unionin asemaan ja arvovaltaan kansainvälisessä järjestelmässä. Unionin sisäpolitiikan hoitaminen on vienyt huomiota ja resursseja yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. ”*Europe’s Lost Decade*”-artikkelissaan Thomas Wright kirjoittaa, että pitkään jatkunut eurooppalainen talouskriisi heijastuu negatiivisesti liberaaliin kansainväliseen järjestykseen ja heikentää unionin normatiivista asemaa kansainvälisen turvallisuuden kysymyksissä Bi-lateraalisten sopimusten solmiminen Euroopan unionin jäsenmaiden välillä ja kolmansien osapuolien kanssa on osoitus unionin

---

⁹⁹ Terrorismin eri muotoja käsitellään tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

¹⁰⁰ Rapoport (2012), s. 51–56.

¹⁰¹ Euroopan unionin turvallisuusstrategia (2003): ”*Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa.*”

heikentyneestä kansainvälisestä arvovallasta. Negatiivinen talouskehitys vaikuttaa myös eurooppalaiseen puolustuspolitiikkaan, sillä kiristyneessä taloustilanteessa jäsenmaat ovat pakotettuja leikkaamaan puolustusmenojaan ja luopumaan tietyistä puolustuksellisista suorituskyvyistä, mikä heikentää välillisesti myös Euroopan unionia.¹⁰²

Samanaikaisesti, kun euroalue on syvässä taloudellisessa kriisissä, Venäjä on osoittanut sotilaallisen voiman merkityksen säilyneen osana kansainvälistä politiikkaa ja terrorismi muodostaa yhä merkittävän uhkan eurooppalaiselle avoimuuteen ja suvaitsevaisuuteen perustuvalla yhteiskunnalla. Anti-liberalismin linssien läpi katsottuna, idealistinen maailmanjärjestys ja kansainvälinen turvallisuus ovat alttiita taloudellisille kriiseille, kuten aiemmat taantumakaudet kansainvälisessä markkinajärjestelmässä ovat osoittaneet. Tämän lisäksi Eurooppalainen ideaali turvallisuusneuvoston roolista rauhan ja turvallisuuden takaajana ei ole toteutunut, johtuen sen vanhanaikaisesta byrokraattisesta järjestelmästä, johon kuuluu pysyväisjäsenien veto-oikeus käsiteltävissä asioissa.

Heikentynyt kansainvälinen asema saattaa tulevaisuudessa laskea kynnystä vaikuttaa Euroopan unionin taloudellisia, poliittisia sekä sosiaalisia ja kulttuurillisia intressejä vastaan terrorismin keinoin sen heikentyneen sietokyvyn (resilience) vuoksi varsinkin Al Qaidan vahvoilla alueilla Pohjois-Afrikassa, Lähi-idässä ja Aasiassa. Euroopan unionin sisäpoliittisen tilanteen kannalta pitkään jatkuva taantuma voi mahdollisesti johtaa syvenevään taloudelliseen ja sosiaaliseen eriarvoisuuteen, joka osaltaan saattaa lisätä ääriliikkeiden toimintaan osallistumisen houkuttavuutta.

Ison-Britannian turvallisuusstrategia ”*A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy*” vuodelta 2010 kuvaa uusia globaaleja uhkia monimuotoisiksi, joihin vastaaminen edellyttää radikaalia muutosta turvallisuusajattelussa sekä keinoissa joilla uhkiin vastataan. Turvallisuusstrategian kenties keskeisin sanoma on, että vaikeasti ennustettavissa oleva kansainvälinen järjestelmä muuttuu ennenäkemättömän kovaa vauhtia. Asiakirja kuvaa uutta aikaa:

---

¹⁰² Wright, Thomas (2013): “Europe’s Lost Decade”, s. 23–24.

”In an age of uncertainty, we are continually facing new and unforeseen threats to our security... In an age of uncertainty, we need to be able to act quickly and effectively to address new and evolving threats to our security.”¹⁰³

Ison-Britannian turvallisuusstrategiassa kansainvälinen terrorismi, erityisesti Al Qaidan aiheuttama uhka, ja terrorismi Pohjois-Irlannissa ovat kuvattu tärkeimmiksi uhkamalleiksi ainakin seuraavaan turvallisuusstrategian tarkasteluun saakka.

Isolla-Britannialla on edelleen kylmän sodan päättymisen jälkeen Euroopan vahvin sotilaallinen voima ja sen pääkaupunki on globaalin markkinajärjestelmän keskus. Turvallisuusstrategiassaan Iso-Britannia alleviivaa sitoutumistaan puolustaa liberaaliin demokratiaan pohjautuvia arvoja yhdessä muiden samaan arvoyhteisöön kuuluvien toimijoiden kanssa muodostuneessa turvallisuusyhteisössä. Ison-Britannian turvallisuusstrategiaa voi mielestäni katsoa liberalistisen tieteenperinteen linssien läpi, ottaen huomioon sen pohjautuvan hubbesilaiseen pelkoon tulevasta¹⁰⁴. Mielestäni kolme keskeisintä teoreettista piirrettä Ison-Britannian turvallisuusstrategiassa ovat: 1) kansainvälisen järjestelmän anarkisen luonteen luoma tulevaisuuden epävarmuus, 2) kollektiivinen turvallisuus sekä 3) multipolaarisen maailman nousu.

Kansainvälisen järjestelmän anarkisen luonteen synnyttämää tulevaisuuteen kohdistuvaa epävarmuutta Ison-Britannian turvallisuuspolitiikassa on mahdollista tarkastella turvallisuusdilemman kautta laajentamalla käsitettä valtioiden turvallisuuskäyttäytymisen lisäksi ihmisten käyttäytymiseen. Epävarmuuteen liittyy aina turvattomuuden tunne, joka johtuu siitä, etteivät päättävissä asemassa olevat ihmiset kykene lukemaan vastapuolen ajatuksia. Tämä jättää mahdollisuuden aikeiden tulkinnanvaraisuudelle, jolloin vastapuolen puolustuskyvyn nostaminen saattaa tuntua aggressiiviselle pyrkimykselle lisätä relatiivista voimaa vallan hankkimiseksi.¹⁰⁵

---

¹⁰³ National Security Strategy (2010): *“A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy.”*

¹⁰⁴ Booth & Wheeler (2008): Ks. lisää hubbesilaisesta pelosta, s. 28–29.

¹⁰⁵ Buzan, Barry & Hansen, Lene (2009), s. 33.

3. TERRORISMI

Terrorismilla on aina poliittinen päämäärä tai sanoma. Terrorismia käyttävä osapuoli pyrkii muuttamaan vallitsevia olosuhteita äärimmäisen väkivallan keinoin, esimerkiksi oman valtion perustaminen, joka perustuu etnisiin ja kulttuurillisiin rajoihin.

Terrorismi on vahvasti kontekstisidonnainen, vaikka sen eri muodot ovat osittain päällekkäisiä, esimerkiksi uskonnollisissa terrorismissa on myös havaittavissa nationalistisia piirteitä. Kontekstisidonnaisuuden avulla on mahdollista ymmärtää eri ryhmittymien tavoitteita sekä terrorismin merkityksiä ja rajoitteita osana väkivaltaista kamppailua.

Pelkästään terrorismia käyttämällä ei voiteta sotia eikä se muodosta eksistentiaalista uhkaa länsimaiselle elämäntavalle, mutta se voi olla keino, jonka avulla on mahdollista saavuttaa asetettuja strategisia päämääriä. Esimerkiksi Yhdysvallat, Ranska ja Italia vetivät joukkonsa pois Libanonista ääri-islamilaisten ryhmittymien suorittaman terrorikampanjan seurauksena vuonna 1984. Terrorismi voi myös olla merkittävä toimintatapa osana kumouksellista sodankäyntiä. Se on yleensä yksi menetelmä taktisella tasolla osana kokonaisvaltaista tavoitteellista toimintaa.

Terrorismi tarjoaa tilaisuuden ja kustannustehokkaan mallin kokonaisvoimallisesti heikommalle osapuolelle vaikuttaa vahvemman osapuolen poliittiseen päätöksentekoon, taloudelliseen, diplomaattiseen ja sotilaalliseen toimintaan sekä väestön yleiseen mielipiteeseen. Esimerkiksi Al Qaidan suorittamat terrori-iskut New Yorkissa vuonna 2001 vaikuttivat merkittävästi Yhdysvaltoihin ja maailmantalouteen kuten Paul Wilkinson on todennut.¹⁰⁶ Tärkeimmät vaikutuksen kohteet terrorismille ovat valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen taloudelliset ja sosiaaliset järjestelmät sekä infrastruktuurit.

Euroopassa terrorismin uhka on johtanut turvallisuusprioriteettien muuttumiseen kylmän sodan jälkeisellä aikakaudella. Tämä näkyy selkeästi Euroopan unionin turvallisuusdiskursseissa, joissa terrorismin vastainen toiminta on ollut vahvasti esillä koko 2000-luvun ajan. Terrorismin vastainen kamppailu on osoittautunut valtioiden resurssija kuluttavaksi ja pitkäkestoiseksi.¹⁰⁷ Esimerkiksi Isossa-Britanniassa vuoden 2005 terrori-

---

¹⁰⁶ Wilkinson (2006), s. 7.

¹⁰⁷ Puistola, Juha-Antero (2007): "Terrorismi", s. 69, 78.

iskujen jälkeen poliisin terrorismin vastainen budjetti nousi 30%.¹⁰⁸ Terrorismin vastainen toiminta on vaikuttanut negatiivisesti myös liberaalin demokratian arvoihin: vapauten, ihmisoikeuksiin ja laillisuusperiaatteeseen, esimerkiksi Isossa-Britanniassa terrorismin vastainen lainsäädäntö mahdollistaa terrorismirikoksesta epäillyn henkilön pidättämisen ilman syytettä neljäntoista (14) vuorokauden ajan. Muun tyyppisistä rikoksista epäiltyjä henkilöitä voidaan pitää pidätettynä ilman syytettä neljän (4) vuorokauden ajan. Terrorismirikoksesta epäiltyjen henkilöiden maksimi pidätysaika ilman syytettä on vaihdellut Isossa-Britanniassa vuosien 2001 ja 2006 välisenä aikana huomattavasti: vuosina 2001–2004 maksimi aika oli 7 vrk., vuosina 2004–2006 maksimi aika oli 14 vrk. ja vuosina 2006–2011 maksimi aika oli 28 vrk. Vuoden 2011 jälkeen maksimi pidätysaika ilman syytettä on laskettu jälleen neljääntoista (14) vuorokauteen.¹⁰⁹

3.1 TERRORISMI ON LAITONTA VÄKIVALLAN KÄYTTÄMISTÄ

Terrorismi on kiistelty käsite, kuten tutkimuksen alussa totesin. Siitä on luultavasti yhtä monta määritelmää kuin on lukijaa tai kirjoittajaa. Paul Wilkinsonin mukaan ihmiset eri puolilla maailmaa tunnistavat terrorismin kun näkevät lentokonekaappauksia, pommi-iskuja jne.¹¹⁰ Juha-Antero Puistolalan mukaan jokaisella lukijalla ja kirjoittajalla on käsitys terrorismista omien ennakkotietojen avulla.¹¹¹

Terroristien päämääränä on pakottaa valtion hallinto, kansainvälinen instituutio tai ihmisryhmä muuttamaan toimintaa terroristien tavoitteiden mukaisesti uhkaamalla tai käyttämällä äärimmäistä väkivaltaa valtion hallintoa, sen väestöä tai jotain kansainvälistä instituutiota kohtaan. Terrori-iskut on suunnattu joko suoraan tai välillisesti painostettavaa osapuolta vastaan. Esimerkiksi Madridin pommi-iskut vuonna 2004 johtivat Espanjassa hallituksen vaihtumiseen sekä joukkojen nopeutettuun poistumiseen Irakista.¹¹² Tai, terroristien tavoitteet voivat perustua ideologiseen fundamentalismiin, jolloin rauhanomainen yhteiselo ei ole mahdollista vaan kyseessä on ennemminkin hyvän ja pahan välinen kamppailu. Terrori-iskujen kohteena ovat koko väestö ja hallinnon kohteet.¹¹³ Myös

¹⁰⁸ Feakin (2012), s. 10.

¹⁰⁹ Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes and stops and searches: Quarterly update to December 2011.

¹¹⁰ Wilkinson (2006), s. 1.

¹¹¹ Puistola (2007), s. 67.

¹¹² Lewis T. Jeffrey (2004): ”Spain’s Socialists Ousts PP; Mau Pull Troops From Iraq (Update 3)” [<https://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=argDhKhrDSV&reer=Europe>] (10.3.2014).

¹¹³ Booth & Wheeler (2008), s. 67–68.

Wilkinson tekee erottelun korjattavissa olevan ja ei-korjattavissa olevan terrorismin välillä. Hänen mukaansa korjattavissa olevaan terrorismiin turvautuvan osapuolen kanssa on mahdollista saavuttaa rauhanomainen lopputulos neuvotteluiden sekä muun poliittisen toiminnan kautta, mutta ei-korjattavissa olevaan terrorismiin turvautuva osapuoli on niin absoluuttinen toiminnassaan, että sitä vastaan on käytettävä kaikkia mahdollisia ehkäiseviä keinoja ennen kuin he ehtivät iskeä ja aiheuttaa massiivista tuhoa¹¹⁴.

Terrorismin negatiivinen leima tulee sen käyttämästä äärimmäisestä väkivallasta. Donald J. Hanlen tulkinnan mukaisesti väkivalta merkitsee laitonta voiman käyttämistä, jolloin poliittinen väkivalta on laillista hallintoa vastaan suunnattua laitonta voimankäyttöä.¹¹⁵ Terrorismi ei siis koskaan ole laillista ja hyväksyttävää lakiin ja oikeuteen perustuvissa järjestelmissä. Perinteisessä Eurooppalaisessa turvallisuusdiskurssissa ainoastaan valtioilla on ollut oikeus kuolettavan voiman käyttöön omien etujensa turvaamiseksi sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden lisäämiseksi. Valtioiden ensisijaisina keinoina lisätä turvallisuutta ovat olleet poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset, diplomaattiset ja oikeudelliset toimintatavat, mutta äärimmäisimpänä keinona valtioilla on ollut monopolioikeus käyttää laillisesti kuolettavaa voimaa sen turvallisuuden takaamiseksi.

Valtion monopolioikeutta väkivallan käyttämiseen ei pidä sekoittaa siihen, että sen käyttämä väkivalta on aina oikeutettua. Valtioterrorismin keinoin monet autoritääriset ja totalitääriset hallinnot ovat sortaneet ja vainonneet omia kansojaan terrorin keinoin. Valtiot voivat osallistua myös kansainväliseen terrorismiin, jolloin ne voivat kiistää näkyvän osallisuuden tapahtumiin, mutta voivat silti saavuttaa tavoittelemansa poliittiset tavoitteet.¹¹⁶

Euroopan unioni ja sen jäsenmaat ovat sisällyttäneet omiin lainsäädäntöihinsä useita terrorismin vastaisia lakeja 2000-luvulla. Merkittävin niistä on ollut Eurooppa neuvoston puitepäättös 2002/475/YOS terrorismin torjumisesta. Siinä yhdenmukaistettiin kaikkien jäsenmaiden välille yhdenmukaiset määritelmät terrorismirikoksista.

---

¹¹⁴ Wilkinson (2006), s. 4.

¹¹⁵ Hanle Donald J. (1989): ”Terrorism – The Newest Face of Warfare”, s. 105. Pergamon-Brassey’s International Defense Publishers, Inc. New York.

¹¹⁶ Wilkinson (2006), s. 16.

3.2 MITÄ TERRORISTIT TEKEVÄT? TOIMINTATAPOJEN MUKAINEN LAJITTELU

Terrorismin taustalla vaikuttavat monenlaiset ilmiöt ja yleensä se on marginaalinen aatteellisuuden äärimmäinen ilmentymä, jolloin se yhdistetään usein ääriryhmittymien, radikalisoituneiden henkilöiden sekä fanaatikkojen toimintaan.

Poliittisen motivaation mukainen lähestyminen auttaa johtamaan terrorismia käyttävän osapuolen halutun loppuasetelman ja tavoitteet se on myös hyödyllinen ja selkeä tapa luokitella ei-valtiolliset terroristiryhmittymät.¹¹⁷ Euroopan poliisiviraston (EUROPOL) jaottelee terroristiorganisaatiot niiden poliittisten tavoitteiden mukaisesti: etnis-nationalistinen terrorismi, uskonnollinen terrorismi, vasemmisto-/oikeistoterrorismi sekä yhden asian terrorismi.¹¹⁸ Terrorismin tavoitteiden mukainen jaottelukaan ei ole täysin ongelmaton, sillä erityyppiset syyt terrorismin taustalla ovat usein moniulotteisia ja selkeiden rajojen vetäminen eri tyyppien välille on haastavaa, jopa mahdotonta, mutta tutkimuksen selkeyden vuoksi käytän Europolin jaottelua.¹¹⁹

3.2.1 ETNIS-NATIONALISTINEN SEKÄ SEPARATISTINEN TERRORISMI

Modernien valtioiden aikakaudella kansallismielinen terrorismi on ollut yleistä Euroopan alueella ja monet Euroopan unionin jäsenmaat ovat joutuneet kärsimään sen seurauksista. David Rapoportin terrorismin aaltoteorian toinen aalto käsittelee nationalistista terrorismia, joka saialkunsa Versaillesin rauhansopimuksesta 1. maailmansodan päätteeksi.¹²⁰ Kansallismieliselle terrorismille on tyypillistä, että sillä on selkeä poliittinen tavoite, yhtenäinen kulttuuri ja kieli sekä se on kiinnostunut siitä mitä alueen kouluissa opetetaan.¹²¹

Nationalistisen terroristiryhmittymän tavoitteena on taistella oman alueensa laittomana pitämäänsä miehitystä vastaan.¹²²

---

¹¹⁷ Wilkinson (2006), s. 4.

¹¹⁸ EUROPOL TE-SAT (2013), Esipuhe.

¹¹⁹ EUROPOL TE-SAT (2013)

¹²⁰ Rapoport (2012), s. 45–47.

¹²¹ Harmon, Christopher C. (2000): "Terrorism Today", s. 21.

¹²² Mulaj, Klejda (2010): "Violent Non-State Actors in World Politics", s. 3.

Separatistisella terroristiryhmittymällä on tavoitteena perustaa oma valtio tai liittyä emämaana pitämänsä valtion yhteyteen.¹²³

EU-SAT 2012 raportin mukaan Euroopassa tehtiin 167 terroristi-iskua vuonna 2012, johon liittyivät etnis-nationalistiset sekä separatistiset terroristiryhmittymät.

Tunnetuimpia eurooppalaisia terroristiorganisaatioiksi nimettyjä järjestöjä ovat: baskien vapautusjärjestö (Euskadi di Askatasuna, Basque Fatherland and Freedom, ETA) sekä Irlannin Tasavaltalaisarmeija (Irish Republican Army, IRA).¹²⁴

3.2.2 USKONNOLLINEN TERRORISMI

Uskonto on liittynyt läheisesti terrorismiin lähes koko terrorismin olemassa olon ajan. David Rapoportin aaltoteorian mukaisissa muissakin aalloissa, kuin vain neljännessä, on ollut uskonnollisia vaikuttimia.¹²⁵ Erona neljanteen aaltoon nähden on se, että aiemmissa aalloissa uskonnollisesti motivoituneiden ryhmittymien tavoitteena oli maallisten hallintojen perustaminen.¹²⁶

Neljännän aallon mukaiset uskonnolliset terroristiryhmittymät ovat olleet kenties median eniten esillä pitämä terrorismin muoto. Ne perustuvat ns. ideologiseen fundamentalismiin, joka on esiintynyt kaikkein tuhoisimpana terrorismin muotona.¹²⁷ Se on myös yksi ongelmallisimmista terrorismin muodoista, sillä se kuuluu Paul Wilkinsonin nimeämään ei-korjattavissa olevaan terroristiryhmittymiin.¹²⁸ Neljännän aallon terroristiryhmittymistä tunnetuin lienee Al Qaida.

Ideologiselle fundamentalismille on luonteenomaista oikeuttaa oma toiminta hyvän ja pahan välisenä taisteluna. Tällöin esimerkiksi ääri-islamilaiset terroristi-ryhmät ovat käyttäneet Yhdysvalloista termiä ns. suuri saatana.

Islamilainen terrorismi käynnisti terrorismin neljännän aallon, joka Rapoportin mukaan syntyi kolmen merkittävän tapahtuman seurauksena.

---

¹²³ sama.

¹²⁴ Puistola, Herrala (2006), s. 62.

¹²⁵ Rapoport (2012), s. 51–54.

¹²⁶ Puistola, Herrala (2006), s. 105.

¹²⁷ Booth & Wheeler (2008), s. 65–70. Rapoport (2012), s. 51–54.

¹²⁸ Wilkinson (2006), s. 4.

- 1) Iranin vallankumous vuonna 1979 nosti valtaan Ayatollah Khomeinin johtaman islamistisen hallinnon. Khomeinin julistama rajaton islam muutti lopullisesti muslimien välisiä suhteita sekä islamin ja lännen välisiä suhteita. Iranin tukema shiia-terrorismi levisi erityisesti Lähi-idän alueelle. Suurinta menestystä saavutti Libanonin alueella vaikuttaneet shiia-terroristiryhmittymät, joiden onnistuneen terrorikampanjan seurauksena loppui Yhdistyneiden kansakuntien mandaatilla toiminut rauhanturvamissio Yhdysvaltojen, Ranska ja Italian vetäessä joukkonsa pois alueelta.
- 2) Neuvostoliitto miehitettyä Afganistanin vuonna 1979 kaikkialta maailmasta saapui islamin uskoon kuuluvia sunnitaistelijoita taistelemaan pyhää sotaa neuvostoliittolaisia joukkoja vastaan, joka päättyi uskonnollisten taistelijoiden voittoon maallisesta supervallasta.
- 3) Islamilainen vuosisata vaihtui vuonna 1979. Islamilaisen ajanlaskun mukaiseen vuosisadan vaihtumiseen on säännöllisesti liittynyt kansannousut, joka johti vuonna 1979 10000 ihmisen kuolemaan muslimien rynnätessä Saudi-Arabian Mekkassa sijaitsevaan maailman suurimpaan moskeijaan Masjid al-Haramiin.¹²⁹

Äärikristillinen terrorismi on ollut marginaalista terrorismin neljännen aallon aikana. Sen painopiste on sijainnut Yhdysvalloissa, missä äärikristityt ovat vetäytyneet syrjäseuduille odottamaan Kristuksen toista tulemistä.¹³⁰

Euroopan unioni ja Iso-Britannia nimeävät turvallisuusstrategioissaan uskonnollisen terrorismin suurimmaksi uhkaksi Euroopassa. Näkisin tähän olevan kaksi keskeistä syytä. 1) Uskonnollisen terrorismin tavoitteena on tehdä mahdollisimman tuhoisia terrori-iskuja, joista Madridin ja Lontoon terrori-iskut ovat hyviä esimerkkejä. 2) Euroopan alueella tulee luultavasti tulevaisuudessa korostumaan unionin jäsenmaiden sisäinen uskonnollinen terrorismi. Suuret muslimiväestökeskittymät useassa unionin jäsenmaassa tarjoavat terroristiorganisaatioille potentiaalisen rekrytointipohjan, hyvät tukeutumismahdollisuudet sekä mahdollisuuden entistä peitetämpään toimintaan.¹³¹

EU-SAT 2012 raportin mukaan uskonnollisesti motivoituneet ryhmät tekivät 6 terrori-iskua Euroopan unionin alueella vuonna 2012.

---

¹²⁹ Rapoport (2012), s. 51–52,

¹³⁰ Rapoport (2012), s. 51.

¹³¹ Ingster, Nigel (2010): "Terrorism in Europe.", s. 80.

3.2.3 ÄÄRIVASEMMISTOLAINEN JA ANARKISTITERRORISMI

David Rapoportin aaltoteorian kolmas aalto kuvaa ääri­vasemmistolaista terrorismia, joka sai alkunsa toisen maailmansodan jälkeisten konfliktien vaikutuksesta. Kolmannen aallon merkittävimmät Eurooppaan vaikuttaneet tapahtumat olivat Vietnamin sota, PLO:n tekemä terrori-isku Münchenin Olympialaisissa vuonna 1972, Pohjois-Irlannin kriisi sekä ETA:n toiminta Espanjan ja Ranskan alueella. Vietnamin sota oli suurin vaikuttava tekijä opiskelijaliikkeiden radikalisoitumiseen ja sitä kautta aatteellisen ääri­vasemmistolaisen terrorismin nousuun Euroopassa. Ääri­vasemmistolainen terrorismi levisi nopeasti Euroopassa, Afrikassa ja Varsinkin Etelä- ja Väli-Amerikassa, jossa radikalisoitumiseen liittyi vahvasti myös nationalismi.¹³²

Tunnetuimpia eurooppalaisia aatteellisia terroristiorganisaatioita Euroopassa ovat olleet länsisaksalainen Punainen Armeijakunta (Rote Armee Fraktion, RAF), ranskalainen Action Directe, kreikkalainen Marraskuun 17. päivän Vallankumouksellinen Organisaatio ja italialainen Punainen Prikaati.¹³³

TE-SAT 2012 raportin mukaan ääri­vasemmistolaiset ja anarkistiterroristiryhmittymät tekivät 18 terrori-iskua Euroopan unionin alueella. Vasemmistolaisten ja anarkistiterroristiryhmittymien painopistealueena Euroopassa 2000-luvulla on ollut eteläinen Eurooppa.

3.2.4 ÄÄRIOIKEISTOLAINEN TERRORISMI

Äärioikeistoterrorismi on hyvin samankaltaista anarkismin ja kommunismin kanssa. Kaikkien kolmen ryhmittymän tavoitteenaan on sosiaalisen järjestyksen täydellinen uudelleen järjestäminen. Äärioikeisto on levittäytynyt vahvasti ympäri Eurooppaa, mutta tähän mennessä ne ovat keskittyneet enemmänkin viharikoksiin kuin varsinaiseen terrorismiin. Norjassa vuonna 2011 tapahtuneen Anders Behring Breivikin tekemät terrori-iskut on liitetty äärioikeistolaiseen terrorismiin.

---

¹³² Raoport (2012), s. 48–51.

¹³³ Puistola, Herrala (2006), s. 78.

TE-SAT 2012 raportin mukaan Euroopan unionin alueella pidätettiin 2 äärioikeistolaista terroristia vuonna 2012 sekä 10 ihmistä viharikoksiin liittyen.

3.2.5 YHDEN ASIAN TERRORISMI

Yhden asian liikkeistä esimerkkeinä ovat eläinoikeusaktivistit (Animal Liberation Front, ALF) sekä ympäristöaktivistit (Greenpeace). Näiden järjestöjen toiminta on vaihtelevaa Euroopan alueella. Aktivistit käyttävät tehokkaasti kehittynyttä teknologiaa hyväkseen propagandan levittämiseen, häirintään, pelotteluun ja rekrytointiin. Laaja-alaisen teknologian käytön lisäksi yhden aatteen järjestöiden suosittuihin keinoihin kuuluu mielenilmaukset sekä pääsääntöisesti väkivallattomat sabotaasiteot. Euroopan unionin alueella ei ole tehty yhtäkään yhden aatteen liikkeen suorittamaa terroristi-iskua tai niihin liittyvää pidätystä viimevuosien aikana EU-SAT tilastojen mukaan. Europolille on kuitenkin 2000-luvulla ilmoitettu useista tapauksista ja pidätyksistä liittyen eläin- ja ympäristöaktivismiin.

Yhden aatteen terrorismin keinovalikoima koostuu lähinnä sabotaasista, haitallisesta propagandasta sekä mielenilmauksista. Ne ovat kiinnostuneet muuttamaan yhden asian valtion hallinnossa tai sosiaalisessa käyttäytymisessä ennemminkin kuin vaikuttamaan koko vallitsevaan järjestelmään muutoksen saamiseksi.

4. TERRORISMI EUROOPAN UNIONIN UHKAMALLEISSA

“We in Europe continue to work hard to put into effect the global strategy to combat terrorism agreed in 2006. We are striving both to eliminate the threat of terror and to address its causes. That is why we support all those who promote democracy and development around the world.” Catherine Ashton¹³⁴

Euroopan unioni perustettiin estämään valtioiden väliset konfliktit Euroopan alueella. Sen tärkeimmäksi tehtäväksi katsottiin silloin syvien keskinäisriippuvuuksien rakentaminen Eurooppalaisten valtioiden välille, jotta konfliktien kustannukset olisivat liian suuret yhteistyöstä saatavaan hyötyyn nähden.

Kylmän sodan päätyttyä Eurooppalaisessa turvallisuusdiskurssissa on tapahtunut mielestäni kolme keskeistä muutosta. 1) Turvallisuuden käsite on muuttunut valtiokeskeisestä turvallisuudesta kohti inhimillistä turvallisuutta (Human Security).

”Olemme työskennelleet ihmisten turvallisuuden lisäämiseksi vähentämällä köyhyyttä ja epätasa-arvoa, edistämällä hyvää hallintotapaa ja ihmisoikeuksia...”¹³⁵

Tämä tarkoittaa sitä, että ihmisestä tehdään turvattava kohde, jonka kautta turvallisuutta tarkastellaan. Se viittaa myös siirtymistä normatiiviseen turvallisuuteen, jossa turvallisuutta tuotetaan kansainvälisten instituutioiden ja sopimusten kautta. 2) Ns. Vanjoista sotilaallisista uhkista on siirrytty kohti laajempia uhkamalleja, joihin kuuluvat ihmisistä johtuvien uhkien (terrorismi, konfliktit) lisäksi myös ihmisten toimista välillisesti johtuvat uhkat (onnettomuudet) sekä luonnon aiheuttamat uhkat. 3) Euroopan yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä yhteinen turvallisuus ja puolustuspolitiikka vahventavat Euroopan unionin asemaa kansainvälisessä järjestelmässä.

2000-luvun länsimaista turvallisuusdiskurssia on hallinnut uskonnollisen terrorismin maailmanlaajuinen aalto, jonka aiheuttama uhka on koettu niin suureksi, että se on mainittu suurimmista uhkista ensimmäisenä Euroopan unionin turvallisuusstrategiassa *”Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisessa maailmassa”*.

---

¹³⁴ Euroopan Korkean Edustajan Catherine Ashtonin antama julkilausuma 11.9.2011 Syyskuun 9. päivän terrorismin kymmenentenä vuosipäivänä.

¹³⁵ Selvitys Euroopan unionin turvallisuusstrategian toimeenpanosta: *” Turvallisuudesta huolehtiminen muuttuvassa maailmassa ”*.

*”**Terrorismi: Terrorismi** vaarantaa ihmishenkiä, aiheuttaa suuria kustannuksia, pyrkii vahingoittamaan yhteiskuntiemme avoimuutta ja suvaitsevuutta sekä muodostaa kasvavan strategisen uhan koko Euroopalle. Yhä useammin voidaan todeta, että **terroristijärjestöillä** on käytössään huomattavia voimavaroja, ne ovat sähköisten verkostojen yhdistämiä ja ne ovat valmiita käyttämään rajoittamatonta väkivaltaa valtaviin uhrimääriin aiheuttamiseksi.*

*Uusin **terrorismin** aalto on maailmanlaajuinen ja liittyy väkivaltaiseen uskonnolliseen ääriliikehdintään. Se on seurausta monista eri syistä, muun muassa modernisoinnin paineista, kulttuurin, yhteiskunnan ja politiikan kriiseistä ja ulkomailla elävien nuorten yhteiskunnallisesta vieraantuneisuudesta. Tämä ilmiö on myös osa omaa yhteiskuntaamme. Eurooppa on tällaiselle **terrorismille** sekä kohde että tukikohta.*

Euroopan maat ovat kohteita ja niihin on tehty hyökkäyksiä. Al Qaidan solujen logistisia tukikohtia on paljastettu Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Saksassa, Espanjassa ja Belgiassa. On välttämätöntä toteuttaa yhtenäisiä toimia Euroopan tasolla.

*Maksimaaliseen tuhoon tähtäävä **terrorismi**, joukkotuhouksien saatavuus, järjestäytyneet rikollisuus, valtion instituutioiden heikentyminen ja yksityiset armeijat: jos nämä tekijät yhdistyvät, saattaa Eurooppa todellakin olla erittäin suuren uhan edessä.”¹³⁶*

Terrorismin aiheuttama uhka Euroopan unionille näkyy turvallisuusstrategian tekstissä ideologisena fundamentalismina, jolle kilpailu vastapuolen kanssa on nolla-summapeliä. Tämän lisäksi neljännen aallon uskonnolliselle terrorismille on ollut luonteenomaista pyrkiä iskemään sivullisia ihmisiä kohtaan suurissa kaupungeissa, jotta iskun julkisuusarvo olisi mahdollisimman suuri. Tunnetuin ryhmittymä on ollut ääri-islamilaisten Al Qaida, joka on julistanut, että sen tavoitteina on mm. länsimaisten ajaminen pois islamin pyhiltä alueilta, maallistuneiden islamilaisten valtioiden hallintojen kaataminen sekä Sharia-lakiin perustuvan kalifaatin perustaminen.

Euroopalle samanhenkiset ryhmittymät aiheuttavat strategisen uhan, sillä ne ovat osoittaneet olevansa siviiliuhreja kaihtamattomia. Eurooppalainen avoin yhteiskunta mahdollistaa vapaan liikkumisen Euroopan unionin alueella sekä laaja muslimiväestö antaa kattavan rekrytointipohjan. Laaja toimialueella oleva rekrytointipohja on myös hyvä operationaalisen turvallisuuden vuoksi. Iskujen potentiaaliset suorittajat ovat lähellä toiminta-aluetta, he tuntevat paikallisen kulttuurin, joten he osaavat sulautua joukkoon ja toimia siellä huomiota herättämättä.

---

¹³⁶ Euroopan unionin turvallisuusstrategia: ”Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa”.

Turvallisuusstrategiassa mainittiin viisi (5) merkittävää uhkaa, joista jokaisessa kohdassa mainitaan mahdollinen yhteys terrorismiin. Neljä muuta merkittävää uhkaa ovat: joukkotuhouksien leviäminen, alueelliset konfliktit, toimintakyvyttömät valtiot sekä järjestäytynyt rikollisuus.

Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Javier Solana esitti Eurooppa neuvostolle vuonna 2008 selvityksen turvallisuusstrategian täytäntöönpanosta, jonka otsikko on ”*Turvallisuudesta huolehtiminen muuttuvassa maailmassa*”.

*”**Terrorismi** ja järjestäytynyt rikollisuus ovat kehittyneet uhkaaviksi tekijöiksi myös omissa yhteiskunnissamme.*

***Terrorismi** Euroopassa ja maailmalla on edelleen merkittävä uhka toimeentulollemme. **Terrori-iskuja** on tapahtunut Madridissa ja Lontoossa, toiset iskut taas on estetty, ja kotikutoisten **terroristiryhmien** merkitys on kasvamassa omissa maanosassamme.”*

*EU:n **terrorismin** vastainen strategia, joka on myös vuodelta 2005, perustuu ihmisoikeuksien ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen. Siinä noudatetaan nelitahoista lähestymistapaa: radikalisoitumisen ja terroristiryhmiin värväyksen ja niiden taustalla olevien tekijöiden ehkäiseminen, mahdollisten kohteiden suojelu, **terroristien** etsintä ja iskujen jälkivaikutusten käsittely. Vaikka kansallinen toiminta on keskeistä, **terrorismin** torjunnan koordinaattorin nimittäminen on ollut merkittävä edistysaskel Euroopan tasolla.*

*Olemme työskennelleet kovasti EU:n sisällä suojellaksemme yhteiskuntiamme **terrorismita**. Meidän olisi kriisinkoordinoitijärjestelyjen ja yhteisön pelastuspalvelumekanismien kaltaisten olemassa olevien välineiden pohjalta tiivistettävä koordinoitijärjestelyjämme, jotta pystyisimme hoitamaan suuren **terroristihyökkäyksen**, erityisesti sellaisen, jossa käytetään kemiallisia, radiologisia, bioterrorismiin liittyviä tai ydinmateriaaleja. Lisätyö on tarpeen **terrorismin** rahoittamisen alalla, ja tähän on liitettävä tehokas ja kattava tietojen jakamista koskeva EU:n politiikka, jossa otetaan asianmukaisesti huomioon henkilötietojen suoja.”*

*Meidän on myös tehtävä enemmän radikalisoitumisen ja **terroristiryhmiin** värväyksen torjumiseksi käsittelemällä ääriliikkeiden ideologiaa ja puuttamalla syrjintään. Sivilisaatioiden allianssin kaltaisilla foorumeilla tapahtuvalla kulttuurienvälisellä vuoropuhelulla on merkittävä tehtävä*

*Järjestäytyneen rikollisuuden osalta olisi syvennettävä kumppanuuksia, joita harjoitamme lähialueillamme, keskeisten kumppaneidemme kanssa sekä YK:ssa, käsittelemällä ihmisten liikkumista sekä oikeudellista ja poliisiyhteistyötä. Nykyisten rikollisuutta koskevien YK:n välineiden täytäntöönpano on oleellista. Meidän olisi edelleen vahvistettava **terrorismin** torjuntaa koskevaa kumppanuuttamme Yhdysvaltojen kanssa, tietojenvaihto ja tietosuoja*

mukaan lukien. Meidän olisi myös vahvistettava Etelä-Aasiassa, Afrikassa ja eteläisillä lähialueillamme olevien kumppaneidemme valmiuksia. EU:n olisi tuettava monenvälisiä toimia – lähinnä YK:ssa.

Meidän on parannettava tapaa, jolla yhdistämme sisäiset ja ulkoiset ulottuvuudet. Kansallisella ja Euroopan tasolla tarvitaan enemmän koordinoitua, avoimuutta ja joustavuutta eri viranomaisten kesken. Tämä todettiin jo Euroopan turvallisuusstrategiassa viisi vuotta sitten. Edistys on ollut hidasta ja epätäydellistä.”¹³⁷

Vuonna 2008 julkaistua selvitystä turvallisuusstrategian toimeenpanosta pidetään turvallisuusstrategiaa vahventavana asiakirjana, jossa uhkamallien painotus oli muuttunut ja kaksi uutta uhkamallia oli nostettu merkittävimpien uhkamallien joukkoon, samalla kun kaksi uhkaa kaksi uhkaa vuoden 2003 turvallisuusstrategiasta oli tiputettu alemmalle tasolle. Terrorismin osalta sen merkitys yhtenä suurimmista uhkista Euroopan alueen turvallisuudelle säilyi ennallaan, vaikka se rinnastettiinkin samalle tasalle järjestäytyneen rikollisuuden kanssa. Selvitysasiakirjassa listatut suurimmat turvallisuusuhkat olivat: joukkotuhoaseiden leviäminen, terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus, energiavarmuus sekä ilmastonmuutos.

Euroopan unionin yhteinen ja koordinoitu terrorismin vastainen toiminta alkoi jo 1970-luvulla. European Convention on the Suppression of Terrorism (ECST) vuonna 1979 oli merkittävin sopimus ennen 1990-lukua. Hallitustenväliseksi toiminnaksi terrorismin vastainen toiminta tuli Maastrichtin sopimuksesta vuodesta 1992 alkaen, jolloin myös perustettiin Europol, joka aloitti toimintansa vuonna 1994. Amsterdamin sopimuksessa vuodelta 1997 terrorismin ehkäisy ja torjunta katsottiin yhdeksi unionin tavoitteeksi.¹³⁸

Syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen Euroopan unioni lisäsi nopeasti sen terrorismin vastaisen toiminnan suorituskykyä. Euroopan unionin päätöslauselma Gentissä sisälsi solidaarisuusjulistuksen Yhdysvalloille. Sen lisäksi siinä annettiin vaatimus Eurooppa neuvoston kokoukselle, että sen on päästävä sopimukseen Euroopan laajuisesta pidätysmääräyksestä, terrorismin kriminalisoinnin yhteisestä määritelmästä ja omaisuuden

---

¹³⁷ Selvitys Euroopan unionin turvallisuusstrategian toimeenpanosta: ” *Turvallisuudesta huolehtiminen muuttuvassa maailmassa* ”.

¹³⁸ Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta (97/C 340/01) K. 1 artikla. ”*Unionin tavoitteena on antaa kansalaisille korkeatasoinen suoja vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella kehittämällä jäsenvaltioiden yhteistä toimintaa poliisiyhteistyössä ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosasioissa sekä ehkäisemällä ja torjumalla rasismia ja muukalaisvihaa, edellä sanotun kuitenkin rajaamatta Euroopan yhteisön toimintavaltaa. Tämä tavoite saavutetaan ehkäisemällä ja torjumalla järjestäytyneitä tai muuta rikollisuutta, erityisesti terrorismia, ihmiskauppaa ja lapsiin kohdistuvia rikoksia, laitonta huumausainekauppaa ja laitonta asekauppaa, lahjontaa ja petoksia.*”

jäädyttämisestä sekä rahanpesudirektiivin virallisesta hyväksymisestä ja sen kehotti jäsenmaita hyväksymään Yhdistyneiden kansakuntien terrorismin rahoittamisen vastaisen yleissopimuksen.¹³⁹

Eurooppalaiseen taisteluun terrorismia vastaan kuului oleellisesti Eurooppa neuvoston tekemä puitepäättös terrorismin torjumisesta vuonna 2001. Tässä puitepäättöksessä Eurooppa neuvosto määritteli terrorismin ja julisti, että terrorismi on uhka demokratialle, ihmisoikeuksille, taloudelle ja yhteiskunnalle. Ennen puitepäättöksen julistamista vain seitsemällä jäsenmaalla oli lainsäädännössään kirjattuna terrorismin vastainen osio. Tämän lisäksi vuonna 2002 tuli voimaan eurooppalainen pidätysmääräys, joka korvasi aiemmin voimassa olleen rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen järjestelmän. Yhdessä maassa julkaistu pidätysmääräys oli voimassa kaikkien jäsenmaiden alueella. Tämän lisäksi tehty Euroopan unionin yhteinen luettelo terroristiorganisaatioista yhtenäisti jäsenmaiden välistä toimintaa ja lainsäädäntöä entisestään. Jäsenmaiden tuli jäädyttää luettelossa olevien terroristiorganisaation varat ja niiden jäseniä syytettiin terrorismirikoksista.

Vuonna 2005 Eurooppa komissio julisti Euroopan unionin terrorismin vastaisen strategian, joka perustui neljään pilariin: ennaltaehkäisy, suojaus, toiminnan estäminen sekä varautuminen. Terrorismin vastainen strategia sisälsi Euroopan unionin sitoumuksen torjua terrorismia globaalisti ja ihmisoikeuksia kunnioittaen ja tehdään Euroopasta turvallisempi, jotta sen kansalaiset voisivat elää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella.

Euroopan unioni kehitti uusia rakenteita vastauksena terrorismille, joita ovat mm. monikansallinen terrorismin vastainen tutkimusryhmä (enlg. Terrorist Working Group, TWG), Europolin yhteyteen perustettu antiterrorismiyksikkö, joka sisälsi myös talousrikostiedusteluosaston.

Näiden konkreettisten toimien lisäksi Euroopan unionin turvallisuusstrategia vuodelta 2003 ja siitä tehty selvitys vuonna 2008 luovat pohjan Euroopan unionin terrorismin vastaiselle toiminnalle.

---

¹³⁹Euroopan parlamentin päätöslauselma Gentissä 19. lokakuuta 2001 pidetyn epävirallisen Eurooppa-neuvoston kokouksen tuloksista. [<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2001-0572+0+DOC+XML+V0//FI>].

5. TERRORISMIN VAIKUTUS ISON-BRITANNIAN STRATEGISISSA UHKAMALLEISSA

“The primary role of any government is to keep its citizens safe and free. That means both protecting them from harm and protecting their hard-won liberties. These two priorities should be mutually reinforcing – a safe, stable democracy is an ideal to which nations across the globe aspire.” Rt Hon Kenneth Clarke QC MP¹⁴⁰

Iso-Britannia on merkittävä toimija terrorismin vastaisessa toiminnassa sekä alueellisesti Euroopassa että maailmanlaajuisesti. Sen valitettavan pitkä kokemus etnis-nationalistisesta terrorismista alkoi kolonialismin ajan lopulla sekä 1900-luvun alussa Pohjois-Irlannista.

Ison-Britannian kansallinen turvallisuusstrategia vuodelta 2010 kuvaa Ison-Britannian turvallisuusympäristön muutokset ja esittelee sen keskeisimmät uhkamallit, jotka on jaoteltu kolmeen tasaan. Itse turvallisuusstrategia on jaettu neljään osaan: strateginen ympäristö, Britannian erityinen rooli, riskit omalle turvallisuudelle sekä vastaukset riskeihin.

Turvallisuusstrategiassa esitetään Ison-Britannian merkittävä kansainvälinen rooli, joka korostuu jo siinä, että joka kymmenes britti asuu ulkomailla. Iso-Britannia kuvataan kansainvälisen kaupan keskuksena, mutta johtuen sen geopoliittisesta asemasta, se on täysin riippuvainen kansainvälisestä kaupasta. Tämän vuoksi turvallisuusstrategiassa määritellään varsin selkeästi, että turvataksaan kotimaansa, tulee Ison-Britannian olla vahva myös omien rajojensa ulkopuolella.

Turvallisuusstrategiassa tuodaan esille eurooppalaisessa turvallisuusdiskurssissa esiintyvät laajat turvallisuusuhkat ja maailman järjestyksen nopean muuttumisen aiheuttaman epävarmuuden tuoma uhka. Ensimmäisen tason uhkiksi turvallisuusstrategiassa määritetään kansainvälinen terrorismi sekä terrorismi Pohjois-Irlannissa, toisten valtioiden, järjestäytyneen rikollisuuden tai terroristien tekemä kyber-hyökkäys, kansainväliset aseelliset konfliktit sekä suuronnettomuudet.

*“We face a real and pressing threat from international **terrorism**, particularly that inspired by Al Qaeda and its affiliates. Our Armed Forces are fighting in Afghanistan because of this threat. We and our allies are supporting the Government of Afghanistan to*

---

¹⁴⁰Rt Hon Kenneth Clarke QC MP (2011) ”Justice and Security Green Paper” julkaisun esipuheessa.

*prevent Afghan territory from again being used by Al Qaeda as a secure base from which to plan attacks on the UK or our allies. **Terrorists** can also exploit instability in countries like Somalia or Yemen. This instability can spread from one country to another as we saw in the Balkans at the end of the last century. Lawless regions provide a haven for terrorist groups and organised criminal networks alike”*

*Al Qaeda remains the most potent **terrorist** threat to the UK. The current national threat level is Severe, which means an attack is highly likely. Al Qaeda wants to use violence to overthrow governments in the Middle East to create a caliphate, a unified government for the Muslim world based on an extreme interpretation of Islam. By launching terrorist attacks against the US and its allies, Al Qaeda hopes to remove western influence from the Islamic world. Al Qaeda has sought to attack the UK on a number of occasions. Real terrorist plots against the UK are uncovered on a fairly regular basis by the Intelligence Services. The campaign of attempted attacks against the UK will continue: some may succeed.*

The core of Al Qaeda remains in the borders of Afghanistan and Pakistan but there are a number of affiliated groups in Somalia, Yemen and Iraq. These affiliates share Al Qaeda’s name, broad objectives and methods. These groups broaden Al Qaeda’s reach across the Muslim world and enhance its ability to plan terrorist attacks. There is an associated, unpredictable threat from people who are inspired but not trained or directed by Al Qaeda. These can include people who have travelled overseas for training or insurgency, or individuals in Britain who have been inspired to commit attacks even without having travelled”¹⁴¹

Monikansallinen terrorismi on ollut yksi tärkeimmistä uhkista Isolle-Britannialle koko 2000-luvun ja varsinkin Al Qaida ryhmittymä. Sitä kuvataan hyvin samankaltaisesti kuin Yhdysvallat, joka on tärkeä liittolainen Isolle-Britannialle bi-lateraalisten suhteiden, Naton ja Euroopan unionin kautta. Yhdysvalloilla on ollut tärkeä rooli 2000-luvun uhkamalliajattelussa koko Eurooppalaisessa mittakaavassa, varsinkin uskonnolliseen terrorismiin liittyen.

Monikansallisen terrorismi on uhka sekä sisäinen että ulkoinen uhka Isolle-Britannialle. Ulkoapäin tuleva uhka muodostuu varsinkin siitä, että Iso-Britannia on merkittävä kansainvälinen toimija Lähi-idässä, Pohjois-Afrikassa sekä Aasiassa. Tämän lisäksi suuri määrä sen kansalaisia asuu ulkomailla. Kansainvälisen terrorismin aiheuttama uhka on MI5 arvion mukaan SEVERE tätä tutkimusta kirjoitettaessa.

*At home there remains a serious and persistent threat from residual **terrorist** groups linked to Northern Ireland. Although these groups have no coherent political agenda and*

---

¹⁴¹ National Security Strategy (2010).

*lack popular support, the frequency of **terrorist** incidents has increased over the last 18 months: there have been 37 attacks on national security targets this year to date, up from 22 in the whole of 2009. The threat level within Northern Ireland is Severe; and the threat level for Great Britain has recently been raised from Moderate to Substantial indicating that an attack is a strong possibility”.*¹⁴²

Turvallisuusstrategiassa eritellään monikansallinen ja ns. kotimainen terrorismi. Pohjois-Irlannissa Irlannin tasavaltalaisarmeijasta (IRA) eronneet ryhmittymät ovat viime vuosina aktivoituneet uudelleen. Vuosien 2009 ja 2010 välisenä aikana terrori-iskujen määrä Pohjois-Irlannissa on noussut 15 terrori-iskulla, jonka johdosta uhkataso Pohjois-Irlannissa on SEVERE ja manner Britanniassa SUBSTANTIAL.

*”We assess that the principal threat from international **terrorism** will continue to come from Al Qaeda, its affiliates, and terrorists inspired by its ideology. The core of Al Qaeda led by Usama Bin Laden, his deputy and key commanders, in the borders of Pakistan and Afghanistan is under increasing pressure. Military action has weakened Al Qaeda and other terrorists there, but has not destroyed them entirely. This increased pressure has forced Al Qaeda to adapt.*

*This threat is already becoming more diverse and this trend is likely to continue over the next five years. Al Qaeda has affiliates in Somalia, Yemen and Iraq, through which it can exert its influence on others. Al Qaeda in the Arabian Peninsula, based in Yemen, came close to a successful attack against a US flight over Detroit in December 2009 and aspires to similar attacks against the UK.”*¹⁴³

Fragile, failing and failed states around the world provide the environment for terrorists to operate as they look to exploit ungoverned or ill-governed space. Those who have experience of fighting overseas may return to the UK with the know-how to conduct attacks. The men responsible for attacking Glasgow airport in June 2007 had undergone such experiences in Iraq. The current Al Qaeda-aligned insurgency in Somalia may provide a similar training ground for individuals with terrorist ambitions.

We must be prepared for different types of terrorist attack. Al Qaeda still aspires to mass-casualty attacks, but the increased pressure it is under and the success of the security services in disrupting attacks has forced its members to explore other methods. For example, Al Qaeda and other groups have stated an aspiration to develop unconventional (chemical, biological, radiological or nuclear – CBRN) capabilities. Al Qaeda has a long-held desire to maximise the impact of its attacks through the use of such weapons. It has yet to develop such capability but will continue to seek all means to do so.

---

¹⁴² National Security Strategy (2010).

¹⁴³ National Security Strategy (2010).

In the West to conduct attacks without training or direction from established groups. Such lone terrorists are inherently unpredictable and their plots are difficult to detect. Al Qaeda may consider smaller-scale attacks against softer targets which would nonetheless attract considerable media attention.

It has been nine years since the events of 9/11. Some of those investigated and convicted of terrorism related offences during that period have served their terms with remission and may return to terrorist activities. It is also only two years until we host the London Olympics. Though robust preparations are being made, we must not underestimate that challenge.

Although we have had success in disrupting the great majority of planned attacks in the UK, international terrorism can affect British interests at home or overseas. It is easier to disrupt terrorist capability than to remove terrorists' underlying motivation, but we must still work to stop people from becoming terrorists in the first place. We expect international terrorism to continue to pose a significant threat in terms of both likelihood and potential impact.

At home, despite the significant and continuing progress in stabilising the political situation in Northern Ireland, the activities of residual terrorist groups have increased in the last 18 months, and the security situation is unlikely to improve in the short term. There have been an increasing number of disruptions and arrests by the security forces, but these groups are resilient. They are determined to try and destabilise the Northern Ireland Executive and continue to target the Police Service of Northern Ireland in particular. We know that they also aspire to mount attacks in Great Britain."¹⁴⁴

Monikansallinen terrorismi, terrorismi Pohjois-Irlannissa, hajoavat tai heikot valtiot ja joukkotuhoukseiden leviäminen tulee olemaan merkittävä uhka Isolle-Britannialle vielä jatkossakin. Tähän vaikuttaa Ison-Britannian aktiivinen rooli kansainvälisessä järjestelmässä ja sen pääkaupungin Lontoon merkitys maailmantalouden keskuksena.

Ison-Britannian pitkä kokemus terrorismin vastaisesta taistelusta on tuonut sille selkeät toimintatavat uhkamallien rakentamiseen ja uhkiin vastaamiseen. Terrorismin vastaisen toiminnan perustana toimii poikkihallinnollinen tapa vastata uhkiin, jossa vastuu ministeriöt ovat johtovastuussa ja toiset tukevat rakennettujen käytäntöjen mukaisesti.

Viime vuosina vahva terrorismin vastainen työ on alkanut tuottamaan tulosta ja terrorismirikoksista pidätettyjen määrä on lähtenyt laskuun. Vuosina 2010–2011 pidätettiin 121 henkilöä verrattuna siihen, että edellisenä vuona pidätettiin 178 henkilöä. Molemmat

---

¹⁴⁴ National Security Strategy (2010).

tarkasteluvuodet ovat alle keskiarvon, joka on ollut noin 206 pidätystä vuodessa vuodesta 2002 lähtien.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Koko 2000-luvun terrorismi, varsinkin monikansallinen uskonnollinen terrorismi, on ollut yksi tärkeimmistä uhkista sekä Euroopan unionille, että Isolle-Britannialle. Tämä näkyy tarkastelemalla molempien tekemiä turvallisuusstrategioita.

Euroopan unionin turvallisuusstrategia ”Turvallinen Eurooppa oikeudenmukaisessa maailmassa” laadittiin vuonna 2003. Se oli siksikin merkityksellinen asiakirja, että ensimmäistä kertaa Euroopan unionin jäsenmaat sopivat yhteisistä uhkamalleista. Vuoden 2003 turvallisuusstrategiaa oli laitettu viisi uhkamallia, jotka ovat kaikki monialaisia ratkaisuja vaativia. Tärkeimmäksi uhkamalliksi turvallisuusstrategiassa on nostettu joukkotuhoaseiden leviäminen.

”Joukkotuhoaseiden leviäminen on mahdollisesti suurin uhka turvallisuudellemme.... Pelottavimmassa skenaariossa terroristiryhmät saavat haltuunsa joukkotuhoaseita. Tällaisessa tapauksessa pieni ryhmä pystyisi aiheuttamaan tuhoa sellaisessa mittakaavassa, joka oli aikaisemmin mahdollista vain valtioille ja armeijoille.”

Joukkotuhoaseiden leviäminen nähdään osana terrorismin aiheuttamaa uhkaa. Tämä on toistaiseksi ollut epätodennäköinen pelko, sillä vain harvat terroristiryhmät ovat pyrkineet käyttämään joukkotuhoaseita. Merkittävimmät terroristiryhmittymät pyrkivät todennäköisesti välttämään joukkotuhoaseiden käyttöä, sillä terrorismi on suurimmaksi osaksi alueellinen ongelma. Esimerkiksi Irlannin tasavaltalaisarmeija tuskin käyttää joukkotuhoaseita Ison-Britannian alueella. Ensinnäkin se menettäisi valtaosan kannatustaan myös omiensa joukossa sekä toisekseen iskun taloudellinen vaikutus olisi liian suuri saavutettavaan etuun nähden. Varsinkin etnis-nationalistinen terrorismi Pohjois-Irlannissa tarvitsee paikallisten tuen oman toiminnan mahdollistamiseksi.

Muut uhkat 2003 vuoden turvallisuusstrategiassa ovat alueelliset konfliktit, toimintakyvyttömät valtiot, järjestäytynyt rikollisuus. Nämä uhkat liittyvät kaikki myös terrorismiin toiminnan tukijoina. Voidaankin todeta, että 2003 vuoden Euroopan unionin turvallisuusstrategiassa terrorismin aiheuttama uhka oli ilmeinen.

Vuoden 2008 selvityksessä turvallisuusstrategian toimeenpanosta uhkamallit olivat hieman muuttuneet. Terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus olivat vielä keskeisessä asemassa, mutta hajoavien valtioiden ja aseellisten konfliktien tilalle oli noussut ilmastomuutos ja

energiavarmuus. Tosin selvityksessä todetaan, että joukkotuhoukaseiden leviämisen riski on noussut vuodesta 2003 tapahtuneiden muutosten seurauksena huomattavasti.

”Valtioiden ja terroristien toimesta tapahtuva joukkotuhoukaseiden leviäminen todettiin Euroopan turvallisuusstrategiassa ”mahdollisesti suurimmaksi uhkaksi tulevaisuudellemme”. Tuo riski on lisääntynyt viimeisten viiden vuoden aikana aiheuttaen paineita monenväliselle järjestelmälle. Kun Libya on purkanut joukkotuhoukaseita koskevan ohjelmansa, Iranin ja myös Pohjois-Korean on vielä saavutettava kansainvälisen yhteisön luottamus.”¹⁴⁵

Ison-Britannian kansallinen turvallisuusstrategia asiakirja pohjautuu samalla tavoin liberaalin demokratian mukaisiin arvioihin. Myös Ison-Britannian uhkamalleissa näkyy suuntaus uusia laajentuneita uhkia. Terrorismi on silti keskeisesti läsnä myös Ison-Britannian uhkamalleissa. Tämä johtuu varmasti osin siitä, että Isolla-Britannialla on pitkä yhteinen historia terrorismin kanssa. Uskonnollinen monikansallinen terrorismi nähdään Isossa-Britanniassa suurimpana uhkana manner-Britanniaa kohtaan.

Iso-Britannia on vastannut terrorismin uhkaan vahventamalla lainsäädäntöään ja poliittisia instituutioita. Samoin tiedustelupalveluille on annettu enemmän resursseja käytettäväksi terrorismin vastaisessa toiminnassa. Viranomaisten oikeuksia on nostettu terrorismirikoksia epäillessä. Keskeisimmät lainsäädännölliset asiat ovat olleet: Terrorism Act 2000, Terrorism Act 2006 sekä niihin yhdistetyt Stop and Search Act 2004. Iso-Britannia julkaisi myös oman terrorismin vastaisen strategian CONTEST: The united Kingdom’s Strategy for Countering Terrorism.

Mielestäni Ison-Britannian ja Euroopan unionin uhkamalleissa on hyvin samankaltaisia piirteitä, mutta Euroopan unionin turvallisuusstrategiassa tulee esiin selvemmin sen rooli monijäsenisenä arvoyhteisönä. Iso-Britannia taas selkeästi ilmaisee sen paikan maailmassa, joka perustuu monentasoisille suhteille liberaalissa maailmanjärjestyksessä.

Sekä Euroopan unionin että Ison-Britannian terrorismin vastaisessa toiminnassa näkyy muutos 2000-luvun alussa. Muutos näkyy molempien turvallisuusstrategioissa, varsinkin uskonnollisen monikansallisen terrorismin uhkana. Molemmat ovat tehneet oman terrorismin

---

¹⁴⁵ Selvitys Euroopan unionin turvallisuusstrategian toimeenpanosta: ” Turvallisuudesta huolehtiminen muuttuvassa maailmassa”.

vastaiset strategiat, jotka ovat yhteneväisiä varsinkin ennaltaehkäisevän toiminnan osalta. Ennaltaehkäisevä toiminta on ollut varsinkin Euroopan unionin kannalta merkittävä tapa tukea sen jäsenmaita terrorismin vastaisessa toiminnassa, esimerkkinä voi mainita erilaiset radikalisoitumisen vastaiset ohjelmat useissa unionin jäsenmaissa.

Terrorismin vaikutus näkyy tämän lisäksi mm. lainsäädäntöön tehdyissä lisäyksissä. Euroopan unionilla on monia puitepäätöksiä, jotka jäsenmaiden tulee sisällyttää omaan lainsäädäntöönsä, merkittävimpänä terrorismin vastaisena puitepäätöksenä on ollut ehkäpä Eurooppa neuvoston puitepäätös 2002/475YOS, jossa määritellään terrorismi ja kuvataan terrorismirikokset. Ison-Britannian merkittävin lainsäädännöllinen muutos on ollut Terrorism Act 2000, johon nykyinen lainsäädäntö pohjautuu.

Uskonnollisen terrorismin voi katsoa muodostavan liberalismille ideologisen uhkan. Uskonnollisen terrorismin ja liberalismien välinen nolla-summapeli on lähtöisin ideologioiden täysin vastakkaisesta maailmankatsomuksesta, jossa kummankaan suuntauksen ääri-laidoilla ei ole todennäköisesti mahdollista neuvotella rauhanomaista ratkaisua. Tämä tulee selkeästi esiin Al Qaidan julkilausumista sekä esimerkiksi Yhdysvaltojen jatkuvissa lennokki-iskuissa Al Qaidan johtohenkilöstöä vastaan.

Muutoin terrorismi ei tule muodostamaan liberalismille, olemassaolon uhkaa, sillä varsinkin etnis-nationalististen ryhmittymien kanssa on mahdollista löytää rauhanomainen neuvotteluratkaisu osapuolten välisiin kiistoihin. Luultavasti tämä on yksi syy siihen miksi terrorismi on ollut suhteellisen vähäistä läntisissä maissa 2000-luvulla, verrattuna muuhun maailmaan. Toiseksi läntisissä maissa on laajat mahdollisuudet vaikuttaa lain puitteissa poliittisesti, joka on myös osaltaan vähentänyt terrorismiin turvautumisen tarvetta.

Terrorismi tulee luultavasti säilyttämään asemansa yhtenä tärkeimpänä uhkana Euroopan unionille ja Isolle-Britannialle. Globalisaation aiheuttamat haasteet terrorismin torjunnassa tulevat jatkossakin aiheuttamaan haasteita läntisten maiden turvallisuuspalveluille sekä yhteiskunnalle. Tulevaisuudessa tulee todennäköisesti korostumaan ensitäkin enemmän ennaltaehkäisevät toimet ja kansainvälisen järjestelmän toimijoiden läpinäkyvyys sekä taistelu yhteistä vihollista vastaan (yhteinen kansainvälinen määritelmä ja rikoskuvaus), jotta terrorismin muodostamaa uhkaa vastaan olisi mahdollista kamppailla mahdollisimman tehokkaasti.

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

PRIMÄÄRILÄHTEET:

EUROOPAN UNIONI

Amsterdamin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta. Teoksessa Euroopan unionin virallinen lehti nro C 340, 10. marraskuuta 1997. [<http://eur-lex.europa.eu/fi/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html> (19.2.2014)].

Eurooppa neuvoston direktiivi (2006/24/EC). (2006): ” on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC” [<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0054:0063:EN:PDF> (14.4.2014)].

Eurooppa neuvoston puitepäättös (2002/475/YOS). (2002): ”Eurooppa neuvoston puitepäättös, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, terrorismin torjumisesta” (2002). [<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002F0475:20081209:FI:PDF> (19.2.2014)].

Eurooppa neuvosto (2011): “ Matkustajarekisteritietoja koskeva sopimus allekirjoitettiin Yhdysvaltojen kanssa”. 15.12.2011. [<http://ue.eu.int/homepage/showfocus?focusName=passenger-name-record-agreement-with-usa-signed&lang=fi> (14.4.2014)].

Eurooppa neuvosto (2011): “Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden ehkäisyä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyvää syytteenpanoa varten”. [<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=FI&f=ST%208916%202012%20INIT> (14.4.2014)].

Euroopan parlamentin päätöslauselma (B7-0198/2011). (2011): ” Euroopan parlamentin päätöslauselma Euroopan naapuruuspolitiikan uudelleentarkastelusta – itäinen ulottuvuus”.

[<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=B7-2011-0198&language=FI> (14.4.2014)].

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto. Teoksessa Euroopan unionin virallinen lehti C83/13. Tiedonantoja ja ilmoituksia. (2010). [<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:020:fi:PDF> (4.9.2013)].

EU:n Terrorismin vastainen strategia 2005 (14469/4/05 REV 4)

[<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=FI&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2014469%202005%20REV%204> (26.02.2014)].

Euroopan unionin turvallisuusstrategia 2003 ”Turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa”.

[<http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIFI.pdf> (19.2.2014)].

TE-SAT 2013 (2013): “EU Terrorism Situation and Trend Report”. European Police Office. [www.europol.europa.eu (26.2.2014)].

Iso-Britannia:

”A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy” (2010).

[<http://www.official-documents.gov.uk/document/cm79/7953/7953.pdf> 26.2.2014)].

Anderson, David Q.C. (2013): “The Terrorism Acts in 2012 – Report of the Independent Reviewer on the Operation of the Terrorism Act 2000 and Part 1 of the Terrorism Act 2006.

[https://terrorismlegislationreviewer.independent.gov.uk/wp-content/uploads/2013/07/Report-on-the-Terrorism-Acts-in-2012-FINAL_WEB1.pdf (26.2.2014)].

Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Anti-terrorism%2C%20Crime%20and%20Security%20Act%202001> (19.2.2014)].

Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001 (Continuance in force of sections 21 to 23) Order 2003” (2003). [<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Anti-terror->

ism%2C%20Crime%20and%20Security%20Act%202001%20%28Continuance%20in%20for

ce%20of%20sections%2021%20to%2023%29%20Order%202003%20 (19.2.2014)].

Criminal Justice Act 2003

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Criminal%20Justice%20Act%202003> (19.2.2014)].

Coroners and Justice Act 2009

<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Coroners%20and%20Justice%20Act%202009> (19.2.2014)].

Counter-Terrorism Act 2008. [<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Counter-Terrorism%20Act%202008> (19.2.2014)].

House of Lords, European Union Committee (2007): “The EU/US Passenger Name Record (PNR) Agreement: Report with Evidence”. The Authority of the House of Lords, London. [<http://www.statewatch.org/news/2007/jun/eu-pnr-hol-report.pdf> (14.4.2014)].

“Justice and Security Green Paper” (2010). [<http://www.official-documents.gov.uk/document/cm81/8194/8194.pdf> (26.2.2014)].

Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes and stops and searches: Quarterly update to December 2011 [Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes and stops and searches: Quarterly update to December 2011. (14.4.2014)].

Prevention of Terrorism Act 2005

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Prevention%20of%20Terrorism%20Act%202005> (19.2.2014)].

Statistical News Release (2013): ” Operation of police powers under the Terrorism Act 2000 and subsequent legislation: Arrests, outcomes, stops and searches: Great Britain, quarterly update to December 2012”.

[https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/205615/police-powers-terror-q4-2012snr.pdf (14.4.2014)].

Terrorism Act 2000

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Terrorism%20Act%202000> (19.2.2014)].

Terrorism Act 2006

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Terrorism%20Act%202006> (19.2.2014)].

Terrorism (United Nations Measures) Order 2006

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Terrorism%20%28United%20Nations%20Measures%29%20Order%202006%20> (19.2.2014)].

Terrorist Asset-Freezing(Temporary Provisions) Act 2010

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Terrorist%20Asset-Freezing%20%28Temporary%20Provisions%29%20Act%202010> (19.2.2014)].

Terrorism (United Nations Measures) Order 2006

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Terrorism%20%28United%20Nations%20Measures%29%20Order%202006%20> (19.2.2014)].

The Terrorism (United Nations Measures) Order (Consequential Amendments) Regulations 2009

[<http://www.legislation.gov.uk/all?title=The%20Terrorism%20%28United%20Nations%20Measures%29%20Order%202009> (19.2.2014)].

MUUT:

Annan, Kofi (2000): "Secretary-general salutes international workshop on human security in Mongolia". Press ReleaseSG/SM/7382

[<http://www.un.org/News/Press/docs/2000/20000508.sgsm7382.doc.html> (26.2.2014)].

Ashton Catherine (2011) " Statement by HR/VP Catherine Ashton on the 10th anniversary of the September 11". [<http://www.eupolcopps.eu/content/statement-hrvp-catherine-ashton-10th-anniversary-september-11> (4.9.2013)].

EuroStat (2012): "The EU in the world – economy and the finance. Data from June – July 2012".

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/extensions/EurostatPDFGenerator/getfile.php?file=80.221.200.214_1393428875_69.pdf (26.2.2014)].

UN S/RES/1566 (2004). [<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/542/82/PDF/N0454282.pdf?OpenElement> (18.2.2014)].

SEKUNDÄÄRI LÄHTEET:

Andrew, Christopher (2010): "The Defence of the Realm. The Authorized History of MI5". Penguin Books Ltd, Lontoo.

Axelrod, Robert & Keohane, Robert (1993): "Achieving cooperation under anarchy: strategies and institutions". Toimittanut Baldwin, David A. Columbia University Press, New York.

Babst, Dean V. (1964): "Elective Governments – A Force for Peace". Julkaisussa The Wisconsin Sociologist, vol. 3, No. 1, pp. 9-14. [<http://miles.oppidi.net/diss/?p=94> (26.2.2014)].

Baldwin, David, A. (1993): "Neorealism and Neoliberalism. The Contemporary Debate". Columbia University Press. New York.

Booth, Ken & Wheeler Nicholas J (2008): "The Security Dilemma – Fear, Cooperation and trust in World Politics". Palgrave MacMillan, Lontoo.

Buzan, Barry (2004): "From International to World Society? English School Theory and the Social Structure of Globalisation". Cambridge Univeristy Press, Cambridge.

Buzan, Barry & Hansen, Lene (2009): "The Evolution of International Security Studies". Cambridge Univeristy Press, Cambridge.

Carafano, James Jay (2011): "Five Missteps in Tnteraganecy Reform – And What to Do About Them". The Prism. Vol. 2, No 3.

Charap, Samuel & Troitskiy, Mikhail (2013): "Russia, the West and the Integration Dilemma". Survival: Global Politics and Strategy. Vol. 55, No 6, s. 49–62. Routledge, Abingdon.

Cohen, Richard (2001): "From Individual Security to International Stability". Teoksessa Co-operative Security: New Horizons for International Order. Toimittanut Cohen, Richard ja Mihalka, Michael. The Marshall Center Papers , No. 3. George C. Marshall Center, Garmisch-Partenkirchen.

Deutch, Karl (1957): "Political Community and the North Atlantic Area". Princeton UP, Princeton.

Dunne, Time (2009): "Liberalism, International Terrorism, and Democratic war". International Relations, March 2009 Vol. 23. No. 1, s. 107–114. SAGE Publications, Washington DC.

Gupta, Dipak K. (2012): "Is terrorism the result of root causes such as poverty and exclusion?". Teoksessa Contemporary Debates on Terrorism. Toimittanut Jackson, Richard & Sinclair, Samuel Justin. Routledge, London.

Ingster, Nigel (2010): "Terrorism in Europe." The International Institute for Strategic Studies julkaisussa Europe and Global Security. Routledge, Oxon.

Hanle, Donald J. (1989): "Terrorism – The Newest Face of Warfare", s. 105. Pergamon-Brassey's International Defense Publishers, Inc. New York.

Harmon, Christopher C. (2000): "Terrorism Today". Routledge, Oxon.

Jackson, Robert & Sorensen, Georg (2003): "Introduction to International Relations Theories and approaches Second edition". Oxford University Press, Oxford.

Kenttäohjesääntö yleinen osa. Puolustusjärjestelmän toiminnan perusteet 2007. Pääesikunta/Suunnitteluosasto. Ohjesääntönumero 202. Prima Edita Oy, Helsinki.

Kerttunen, Mika (2007): "Uudet uhkat?" Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos, Julkaisusarja 2, No 37. Edita Prima Oy, Helsinki.

Mulaj, Klejda (2010): "Violent Non-State Actors in World Politics". C. Hurst & Co, London.

Kullberg, Anssi (2011): "Suomi, terrorismi, SUPO – Koira joka ei haukkunut: miksi ja miten Suomi on välttynyt terroristisen toiminnan leviämiseltä?" Werner Söderström osakeyhtiö, Helsinki.

Limnell, Jarno (2009): "Suomen uhkakuva politiikka 2000–alussa". Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos, Julkaisusarja 1, No 29. Edita Prima Oy, Helsinki

Lutz, James M. & Lutz, Brenda J. (2013): "Global Terrorism" Third Edition. Routledge, London.

Morgenthau, Hans J. (1993): "Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace". Uudelleen toimittanut Thompson, Kenneth W. McGraw-Hill, New York.

Puistola, Juha-Antero (2007): "Terrorismi". Teoksessa Uudet uhkat? Toimittanut Kerttunen, Mika. Edita Prima Oy, Helsinki.

Puistola, Juha-Antero & Herrala, Janne (2006): "Terrorismi Euroopassa." Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Rabasa, Angel M. (2003): "Political Islam in Southeast Asia: Moderates, Radicals and Terrorists." Adelphi Paper 358. Oxford University Press, Lontoo.

Rapoport, David C. (2012): "The Four Waves of Modern Terrorism". Teoksessa Terrorism Studies. Toimittanut Horgan, John & Braddock, Kurt. s. 41 – 62. Oxon. Routledge.

Reischl, Gunilla (2013): "A New Multilateralism: The Role of States and International Organisations". Teoksessa The Emerging Global Security Environment. Strategic Yearbook 2012–2013. Toimittanut Huldts Bo, Sivonen Pekka, Ries Tomas & Huldts Camilla. Edita Västra Aros, Västerås.

Russett, Bruce, Starr, Harvey, Kinsella, David (2004): "World Politics: The Menu for Choice 7th Edition". Wadsworth/Thomson Learning. Belmont.

Schmid, Alex P. (2012): "The response problem as a definition problem". Teoksessa Terrorism Studies. Toimittanut Horgan, John & Braddock, Kurt. Routledge, Lontoo.

Sipilä, Joonas & Koivula, Tommi (2013): "Kuinka strategiaa tutkitaan". Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos, Julkaisusarja 2, No 50. Juvenes Print Oy, Helsinki.

Sipilä, Joonas & Raitasalo, Jyri (2013): "From Containing Threats to Managing Risks: Changing Western Perceptions on War and the Use of Military Force". Teoksessa The Emerging Global Security Environment. Strategic Yearbook 2012–2013. Toimittanut Huldts Bo, Sivonen Pekka, Ries Tomas & Huldts Camilla. Edita Västra Aros, Västerås.

Sivonen, Pekka (2013): ”Tulevan ennakointi strategian tutkimuksen kohteena”. Teoksessa Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen. Julkaisusarja 1, No 33. Toimittanut Sivonen, Pekka. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Helsinki.

Morgenthau, Hans J (1948): ”Politics Among Nations – The Struggle for Power and Peace”. Toimittanut Thompson, Kenneth W (1993) Tarkistettu laitos. 6. painos. McGraw-Hill Companies, New York.

Waltz, Kenneth N (1993): ”The Emerging Structure of International Politics”. Teoksessa International Security, Vol. 18, No. 2. (Autumn 1993), pp. 44-79. MIT Press, Cambridge.

Wilkinson, Paul (2006): ”Terrorism versus Democracy: The Liberal State Response”. Second Edition. Routledge, New York.

Wright, Thomas (2013): ”Europe’s Lost Decade?” Survival: Global Politics and Strategy. Vol. 55, No 6, s. 7–28. Routledge, Abingdon

INTERNETLÄHTEET

Ajankohtaiset teemat. Yhdistyneet kansakunnat (2011). [<http://www.yk.fi/node/244> Marr, Andrew (2007): ”Terror Alert”. The Andrew Marr-show, BBC Sunday AM. Gordon Brownin haastattelu 1.7.2007. [http://news.bbc.co.uk/1/hi/programmes/sunday_am/6258416.stm (4.9.2013)].

BBC News (2004): ”Spain PM orders Iraq troops home” Julkaistu 18.4.2004. [<http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/europe/3637523.stm> (27.3.2014)].

Cameron, David (2013): ”We Will Not Buckle to Terror”. Puhe Pariisissa 23.5.2013. [news.sky.com/story/1094472/woolwich-terrorist-will-never-win-cameron (4.9.2013)].

Euroopan komissio: ”Euroopan naapuruuspolitiikka”. [http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_fi.htm (14.4.2014)].

Feakin, Tobias (2012): ”The Post Olympic Challenge.” UK Terrorism Analysis, No. 1 February 2012. [<http://www.rusi.org/downloads/assets/UKTA1.pdf> (26.2.2014)].

Fukuyama, Francis (1989): "Have we reached the end of history?". RAND Corporation, Santa Monica, CA. [<http://www.rand.org/pubs/papers/P7532> 26.2.2014)].

Hobbes, Thomas (2003): "Leviathan". Ebook #3207. Toimittanut White, Edgar & Widger, David. The Project Gutenberg eBook [http://www.gutenberg.org/files/3207/3207-h/3207-h.htm#link2H_4_0114 (26.2.2014)].

Jaakkola, Vesa (2009): "Terrorismi on kiistelty käsite". Kolumni Pohjolan Sanomissa 34/2009. Ulkoasianministeriö, artikkelit ja kolumnit 2.9.2009. [<http://www.formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=169911&contentlan=1&culture=fi-FI> (28.3.2014)].

Kant, Immanuel (1795): "Perpetual Peace". George Allen & Unwin Ltd. London. [http://www.files.libertyfund.org/files/357/0075_Bk.pdf (5.9.2013.)].

Keohane, Robert O. (2002): "The Globalization of Informal Violence, Theories of World

Keohane, Robert O. & Nye, Joseph S. Jr. (1998): "Power and Interdependence in the Information Age." *Foreign Affairs*. 1 Sept. 1998.

[<http://www.foreignaffairs.com/articles/54395/robert-o-keohane-and-joseph-s-nye-jr/power-and-interdependence-in-the-information-age> (14.4.2014)].

Koponen, Kalle; Reinboth, Susanna & Sajari, Petri (2014): "Oikeustieteilijät kiittävät: EU-tuomioistuimen päätös teletiedoista rohkea ja harvinaisen". *Helsingin Sanomat* 9.4.2014.

[<http://www.hs.fi/kotimaa/a1396941432229> (9.4.2014)].

Lindahl, Sondre (2012), "Assessing the Language of the EU's Counter-Terrorism Strategy".

[<http://www.e-ir.info/2012/08/09/assessing-the-language-of-the-eus-counter-terrorism-strategy/> (4.3.2013)].

Locke, John (1823): "Two Treaties of Government". Lontoo.

[<http://socserv2.mcmaster.ca/~econ/ugcm/3ll3/locke/government.pdf> (4.9.2013)].

Millen, Raymond A (2008): "The Political context behind successful revolutionary movements, three case studies: Vietnam (1955-63), Algeria (1945-62), and Nicaragua (1967-79)".

[<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=851> (26.2.2014)].

National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START). (2013). Global Terrorism Database [Data file]. Retrieved from <http://www.start.umd.edu/gtd> (26.2.2014)].

Ojanen, Hanna (2013): ”EU etsii uskottavuutta: kannattaako EU:n turvallisuusstrategiaa uudistaa?”. FIIA BRIEFING PAPER 120.
[http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.fia.fi%2Fassets%2Fpublications%2Fbp120.pdf&ei=hG4QU5P8IcT8ygP81YD4Bg&usq=AFQjCNHQblTdEUXpO_CrD-YdjNQzA2O2mw&sig2=EWgqtJ9-gaabTsGEBPFYDA&bvm=bv.61965928,d.bGQ (26.2.2014)].

Oneal, John R. & Russett, Bruce (2014): ”The Kantian Peace: The Pacific Benefits of Democracy, Interdependence, and International Organizations, 1885–1992”. Teoksessa Conflict, War, and Peace: An Introduction to Scientific Research”. Toimittanut McLaughlin Mitchell, Sara & Vasquez, John A. s. 195–215. SAGE, CQPRESS, Washington DC.

Owen, John M. ”How Liberalism Produces Democratic Peace”. Teoksessa International Security. Vol. 19, No.2, Fall 1994, s. 87 – 125. [<http://www.jstor.org/stable/2539197> (13.9.2013)].

Paine, Thomas (1776): ”Common Sense”. The Project Gutenberg eBook.
[<http://www.gutenberg.org/files/147/147-h/147-h.htm> (26.2.2014)].

Politics, and the ”Liberalism of Fear””. Dialogue IO, 1, s. 29–43.
[<http://journals.cambridge.org/action/displayFulltext?type=1&pdftype=1&fid=149066&jid=DI&volumeId=1&issueId=01&aid=149065> (12.4.2014)].

Smith-Spark, Laura (2012): ”London’s Olympic security headache” CNN 26.7.2012.
[<http://edition.cnn.com/2012/07/26/sport/olympic-security-overview/> (14.4.2014)].

Tasavallan presidentin kanslia (2013): ”Yhteinen julkilausuma: Pohjoismaiden ja Yhdysvaltain johtajat tuomitsevat kemiallisten aineiden käytön Syyriassa”. Tiedote 44/2013.
[<http://presidentti.fi/public/default.aspx?contentid=282974&nodeid=44809&contentlan=1&culture=fi-FI> (5.9.2013)].

Waltz, Kenneth N (2003): "Conversations with History: Theory and International Politics". The Institute of International Studies, The University of California at Berkeley. [<https://www.youtube.com/watch?v=F9eV5gPIPZg> (26.2.2014)].

Wilson, Scott & Kamen, Al (2009): "Global War On Terror Is Given New Name". Washinton Post 25.3.2009. [<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/03/24/AR2009032402818.html> (19.2.2014)].